

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

TERMINOLOGIE NOVÉHO OBČANSKÉHO ZÁKONÍKU Z OBLASTI
DĚDICKÉHO PRÁVA A ANALÝZA EKVIVALENTNÍHO VYJÁDŘENÍ VE
FRANCOUZŠTINĚ

Vedoucí práce: JUDr. Mgr. Ivo Petru, Ph.D.

Autorka práce: Jitka Zummerová

Studijní obor: FJEMO

Ročník: 3

2014

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s §47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním autorského práva k odevzdanému textu kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Pchery-Theodor, 5.května 2014

.....
Jitka Zumnerová

Tímto bych ráda poděkovala vedoucímu práce, panu JUDr. Mgr. Ivovi Petřu, Ph.D. za jeho rady a čas, který mi při psaní této práce věnoval i na velkou vzdálenost.

Dále bych ráda poděkovala své sestře Elišce Zummerové, za její pomoc s českými prameny práce a Kateřině Blažkové, za její postřehy a pravidelné diskuze nad tématikou.

Anotace:

Tématem této práce je terminologie nového občanského zákoníku z oblasti dědického práva a analýza ekvivalentního vyjádření ve francouzštině.

Tato práce je zaměřena především na právní jazyk a na oblast dědického práva v novém občanském zákoníku. Práce je rozdělena do několika kapitol, které se zabývají nejprve právním jazykem v češtině a francouzštině, poté způsoby překladu se zaměřením na překlad právní a pak na samotné dědické právo a jeho nové jevy. Nakonec se zabývá novými právními termíny a možnostmi jejich překladu a ekvivalentního vyjádření ve francouzštině.

Abstract:

The primary topic of this work is the terminology of the new civil code with regards to the law of succession and the analysis of equivalent expressions in French.

This work focuses mainly on legal language and the law of succession within the new civil code. The thesis is divided into four chapters. The opening chapters are primarily concerned with Czech and French legal language, followed by methods of translation focusing on legal translation of law of succession and its new legal phenomenon. Finally, this work will examine new Czech legal terms and possible translations of these expressions in French, followed by a comparison to the French civil code.

ÚVOD:	9
1. PRÁVNÍ JAZYK A JEHO SPECIFIKA	11
1. 1. O právním jazyku obecně.....	11
1. 2. Odborný funkční styl.....	12
1. 3. Odborný funkční styl v právu	14
1.4. Právní jazyk v češtině.....	15
1.4.1. Specifika lexikální	15
1.4.2. Specifika gramatická a stylistická	16
1. 5. Právní jazyk ve francouzštině.....	16
1. 5. 1. Specifika lexikální	17
1. 5. 2. Specifika gramatická a stylistická	19
1.5.2.1. Specifika gramatická.....	19
1.5.2.2. Specifika stylistická	20
2. PŘEKLAD V PRÁVU	22
2.1. O překladu obecně.....	22
2.2. Překlad v odborném a právním textu.....	23
2.2.1. Překladatelské postupy	25
3. NOVÝ OBČANSKÝ ZÁKONÍK	28
3.1. Důvod pro jeho vytvoření	28
3.2. Dědické právo	29
3.2.1. Nové jevy občanského zákoníku	30
3.2.1.1. Zřeknutí se dědického práva	30
3.2.1.2. Vzdání se dědictví.....	30
3.2.1.3. Dědická smlouva.....	30
3.2.1.4. Odkaz	31
3.2.1.5. Právo na povinný díl a nepominutelný dědic	32
3.2.1.6. Dědické substitute.....	33
3.2.1.7. Nezařazené novinky NOZ.....	33

3.2.2. Modifikované jevy občanského zákoníku	33
3.2.2.1. Závěť	34
3.2.2.2. Dědění ze zákona	35
3.2.2.3. Vydědění	35
3.2.2.4. Odpovědnost dědiců za dluhy zůstavitele	35

4. TERMINOLOGIE NOVÉHO OBČANSKÉHO ZÁKONÍKU A JEJÍ FRANCOUZSKÉ EKVIVALENTY 36

4.1. Díl první, právo na pozůstalost	36
4.1.1. Odkaz	36
4.1.2. Odkazovník	37
4.1.3. Dědický nápad	37
4.1.4. Zřeknutí se dědického práva	38
4.1.5. Nepominutelný dědic	38
4.1.6. Vzdání se dědictví	39
4.1.7. Přehled termínů	40
4.2. Díl druhý, pořízení pro případ smrti	40
4.2.1. Dovětek	40
4.2.2. Uvolněný podíl	41
4.2.3. Náhradnictví	42
4.2.4. Svěřenské nástupnictví	42
4.2.5. Pořizovací nezpůsobilost	43
4.2.6. Závěť pořízená soukromou listinou	43
4.2.7. Závěť pořízená veřejnou listinou	44
4.2.8. Odkládací podmínka	44
4.2.9. Rozvazovací podmínka	44
4.2.10. Následný dědic	45
4.2.11. Přední dědic	45
4.2.12. Neúčinná zrušovací doložka	45
4.2.13. Dědická smlouva	46
4.2.14. Přehled termínů	46
4.3. Díl třetí, odkaz	47
4.3.1. Zřízení odkazu	47
4.3.2. Obtížení odkazem	48
4.3.3. Pododkaz	48
4.3.4. Uvolněný odkaz	48

4.3.5. Přehled termínů	49
4.4. Díl čtvrtý, zákonná posloupnost.....	49
4.4.1. Odúmrť.....	49
4.4.2. Několikeré příbuzenství	49
4.4.3. Přehled termínů	50
4.5. Díl pátý, povinný díl.....	50
4.5.1. Odbytné	50
4.5.2. Započtení na povinný díl	51
4.5.3. Započtení na dědický podíl	51
4.5.4. Přehled termínů	52
4.6. Díl šestý, právo některých osob na zaopatření.....	52
4.6.1. Právo na nutné zaopatření.....	52
4.6.2. Přehled termínů	52
4.7. Díl sedmý, přechod pozůstalosti na dědice	53
4.7.1. Výhrada soupisu	53
4.7.2. Závěra pozůstalosti	53
4.7.3. Odloučení pozůstalosti.....	54
4.7.4. Přehled termínů	54
4.8. Díl osmý, zcizení dědictví	54
4.8.1. Zcizení dědictví	55
4.8.2. Odvážná smlouva	55
4.8.3. Přehled termínů	55
ZÁVĚR:.....	56
GLOSÁŘ:.....	58
RÉSUMÉ:.....	59
SEZNAM POUZITÉ LITERATURY :.....	61

Úvod:

Nový občanský zákoník, který vešel v účinnost 1. 1. 2014, přináší mnoho novinek do života občanů České republiky. A to novinky z různých oblastí života. V této práci se ale zaměříme pouze na oblast dědického práva, které se přizpůsobilo rozvíjející se společnosti a zahrnuje i možnosti, které dříve byly nemyslitelné. Je to jedna z částí občanského zákoníku, která prošla největší řadou změn. A to nejen změn v rámci právních norem, ale také změn jazykových. Jazyk totiž tvoří nedílnou součást zákona a bez něj by zákon nemohl být vyjádřen a v tom případě tedy ani existovat. Proto se ve velké části této práce budeme soustředit na právní jazyk a to přesněji řečeno na jazyk, který nalezneme v právních normách. Na právní jazyk v rámci jazyka českého, ale i jazyka francouzského.

V první kapitole práce se pokusíme popsat specifika, která odlišují český právní jazyk od jazyka běžně užívaného čili spisovného a uvedeme zde také specifika právního jazyka francouzského. Ve druhé kapitole se budeme soustředit na způsoby překladu z jednoho jazyka do druhého, jaké jsou zde zásady a co je důležité při překládání právních textů. Třetí kapitola této práce bude zaměřena na nový občanský zákoník samotný, jeho vytvoření a samozřejmě změny, které přináší. Popíšeme zde rozdíly v dědickém právu mezi starým a novým občanským zákoníkem, jejichž součástí jsou i terminologické změny. V poslední kapitole uvedeme nové termíny, které přináší nový občanský zákoník, a pokusíme se nalézt jejich ekvivalent ve francouzštině. Zde využijeme pomoci dvojjazyčných i jednojazyčných slovníků pro nalezení co nejpřesnějšího překladu, který následně porovnáme s odpovídajícím výrazem ve francouzském *Code civil*, pokud existuje.

Cílem této práce je nejen popsat právní jazyk v českém i francouzském jazyce ale především nalézt co nejbližší překlad českého právního termínu ve francouzštině. Zde předpokládáme, že ne všechny vybrané termíny (výběr provedeme podle novosti termínu a především budeme vybírat z nadpisů uvnitř právních předpisů) budou mít svůj ekvivalent ve francouzském jazyce a některé tedy bude třeba pouze co nejpřesněji přeložit. U každého termínu zmíníme nalezený ekvivalent a proč je či není odpovídající a případně zda termín zmíněný v *Code civil* odpovídá českému a v jakém rozsahu.

Pro potřeby této práce budeme čerpat z publikací českých i francouzských odborníků soustředících se na téma právního jazyka jako je *M. Tomášek* či *G. Cornu*, ale i z děl doprovodných zaměřených na odborný jazyk a jeho překlad. Pro praktickou část práce pak budeme pracovat se starým i novým občanským zákoníkem v plném znění a různými dvojjazyčnými i jednojazyčnými slovníky, včetně elektronických. Pro porovnání našich závěrů poté použijeme francouzský *Code civil*.

1. Právní jazyk a jeho specifika

1. 1. O právním jazyku obecně

Na začátek si můžeme říci, že jazyk, a to jakýkoliv, je vždy nástrojem komunikace. Komunikace v různých oblastech společenského života. Samozřejmě se ale jazyk musel pro některé oblasti přizpůsobit, aby se mohl uživatel vyjádřit co nejpřesněji, nebo adekvátně k situaci. Přesnost je jedna z vlastností, která je u právního jazyka zásadní. Právní jazyk je uzpůsoben k preciznímu vyjádření jevu či skutečnosti. Právní jazyk také tvoří jakýsi subsystém¹ jazyka všeobecného. “*Právní subsystém každého jazyka je historicky vzniklý a společností uznávaný útvar uvnitř systému národního jazyka.*“² Právo je totiž stejně jako jazyk společenským jevem a jazyk právo podmiňuje. Bez specifického jazyka, určeného k vyjádření právních jevů, by neexistovala právní komunikace. “*Žádné právní pravidlo nemůže existovat bez toho, aby bylo jazykově vyjádřeno.*“³ Právní jazyk je také samozřejmě jazykem odborným, a ten využívá prostředků spisovného jazyka, ale liší se od něj stylisticky a hlavně lexikálně. Právě toto spojení s jazykem spisovným ústí v jistou nejasnost právního jazyka, se kterou se musí uživatel vypořádat, a některé lexikální jednotky mohou být svým významem zavádějící. A tato skutečnost platí v mnohem větší míře pro spojky, které jsou v právním jazyce velice důležitým prvkem. Z těchto faktů také plyne nesrozumitelnost právních textů, přičemž ale platí, že větší srozumitelnost by vedla k jejich menší přesnosti. I jistá nejednoznačnost je zde žádoucí, protože každý uživatel může rozumět každému pojmu v kontextu jinak, i když je tento pojem přesně definován.

Jazyk a právo se navzájem ovlivňují a také se spolu oba vyvíjejí. Práva není bez jazyka, který by ho vyjádřil, a můžeme zde tedy říct, že jazyk právo ohraničuje. Jak právo, tak jazyk mají své kořeny ve zvyklostech a jsou to zvyklosti, na kterých stojí základy obojího. A stejně jako se vyvíjí historie, společnost a s nimi i zvyklosti, vyvíjí se jazyk a právo. Oba jsou také znaky určujícími kulturu, i když specifický jazyk je sice znakem kultury a kulturu tak charakterizuje, ale právo, to není vázáno na jeden jazyk a tím pádem na jednu kulturu, jak by se mohlo zdát. Ten samý právní jev je možné nalézt v několika jazycích. Jediným problémem mezi tím samým právním jevem v jazyce původním a jazyce, který jej přebral nebo do kterého byl přeložen, je možné posunutí

¹ Hlouch Lukáš, *Teorie a realita právní interpretace*, Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, str. 51

² Tomášek Michal, *Překlad v právní praxi*, Praha: Linde, 2003, str. 26

³ Škop Martin, *.. právo, jazyk a příběh*, Auditorium, 2013, str. 155

významu a různé užití jazykových prostředků. Jazyk má totiž určitou vyjadřovací kapacitu⁴, tedy souhrn vlastností, kterými vyjádříme myšlenky. Proto mohou existovat rozdíly, i pokud se hovoří o stejném jazyce, ale jiné zemi, například v právní francouzštině oproti Francii v Kanadě, Švýcarsku, Belgii či frankofonní Africe.⁵

Problémem v rámci právního jazyka je také, zda existuje pouze jeden právní jazyk. Najdeme názory, které tvrdí, že právní jazyk se skládá z několika podskupin, či že neexistuje jen jazyk právní ale i jazyk právnícký⁶, přičemž rozdíl můžeme nalézt v uživatelích jazyka. Svou podstatou se od sebe však tyto jazyky téměř neliší. Jediným větším rozdílem je jen větší procento popisů skutkové podstaty v právníckém jazyce (které najdeme v právních rozhodnutích a nenajdeme v právních předpisech).

1. 2. Odborný funkční styl

V následující podkapitole si popíšeme charakteristické rysy odborného funkčního stylu, který je jedním ze znaků právního jazyka. Odborný funkční styl je stylem jazykového projevu, u kterého jsou potlačeny emoce a je uzpůsoben ke sdělování faktů a vztahů mezi nimi. Cílem textu psaného tímto stylem je pomoci příjemci sdělení vytvořit si jasnou a celistvou představu o tématu, což je u právních textů velice důležité. Text je konstruován tak, aby byl příjemce schopen ho přijmout a zaujmout k němu nějaký postoj, anebo ho pak dále rozvíjet či znalosti z něj získané aplikovat na svou činnost. Tento styl je uzpůsoben k tomu, aby bylo sdělení celistvé a úplné, ale také nezátížené informacemi zbytečnými či nevhodnými. Autor sdělení v odborném stylu nezačíná od nuly, ale navazuje na starší poznatky a s tím souvisí jeho vztah s příjemcem sdělení. U příjemce textu odborného funkčního stylu se očekává již jisté minimální ponětí o zpracovávaném tématu.

Odborný funkční styl charakterizuje několik znaků, jako je promyšlenost, stavba vět, přesnost co se týče pojmenování i terminologie a také kultivovanost projevu.⁷ Do rámce odborného funkčního stylu pak patří vícero stylů, přičemž právní jazyk najdeme ve stylu prakticky odborném.

Odborný funkční styl je uzpůsoben k používání především ve veřejné komunikaci. Nejde ale o to, že se používá pouze při komunikaci na veřejnosti, ale o to, že sdělení je

⁴ V originále „*génie de la langue*“; Gérard Cornu, *Linguistique juridique*, Paris: Montchrestien, 2005, p. 5

⁵ Cornu Gérard, *Linguistique juridique*, Paris. Montchrestien, 2005, p. 5

⁶ Hlouch Lukáš, *Teorie a realita právní interpretace*, Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, str. 57

⁷ Čechová Marie- Krčmová Marie-Minářová Eva, *Současná stylistika*, Praha, LN 2008, str. 212

zacíleno na širší okruh příjemců. Pokud si vezmeme za příklad právní normy, okruh příjemců je široký. Od odborníků až po veřejnost. K usnadnění takového rozšíření sdělení existuje odborný funkční styl většinou ve formě psané. Další z charakteristik je fakt, že tato sdělení také nejsou nijak časově vymezena, a jsou formována tak, aby byla platná i po letech. Důležitým je v odborném funkčním stylu také pokus o anonymizaci sdělení, a to nejen za využití jazykových prostředků, ale také způsobu projevu, kde se autor snaží být co nejobjektivnější, i když jisté míře subjektivnosti zabránit nelze. Od osobního pohledu na věc se plně odpoutat nelze.

Text odborného funkčního stylu je složen tak, aby se v něm dalo snadno orientovat a aby na sebe myšlenky navazovaly. K dosažení tohoto cíle je použito několik prvků, jako je například jiné písmo, odkazy či zvýraznění textu. Dále se vyznačuje délkou a složitostí vět, které ale jen odráží množství myšlenek do věty zahrnutých (což jak již bylo řečeno, neplatí pro jazyk právních norem). Pro upřesnění vyjádření v odborném stylu slouží další jazykové prostředky, jako je například syntaktická kondenzace, čímž dosáhneme vět jednodušších. Zmenšíme tím objem dat do věty zahrnutých, ale myšlenka bude vyjádřena co nejpřesněji. Odborný funkční styl je především uzpůsoben k předání jasné informace, čemuž se proto podřizují veškeré jazykové prostředky. Co se týče morfologického hlediska, není odborný funkční styl příliš specifický.

Z hlediska lexikálního je odborný funkční styl asi nejcharakterističtější. Odborné texty obsahují celou řadu zvláštních názvů a specifických termínů, přičemž: „*Termínem se z hlediska lexikologie rozumí takové pojmenování, které je v rámci disciplíny jednoznačným pojmenováním pojmu.*“⁸ Termíny se stále vyvíjejí, hlavně v rozvíjejících se oborech a přizpůsobují se době, požadavkům i novým tendencím. Stále častěji k nám proniká terminologie cizí, která se velice často přejímá (za příklad si zde můžeme vzít obory zabývající se počítačovými technologiemi). Specifickým znakem termínu je, že u něj nenajdeme synonymii (mimo termínů cizích přeložených do češtiny) a je to tak znak, který dotváří charakter odborného textu. Porozumění termínu je podstatné pro porozumění textu, proto se termíny vysvětlují či velice často ilustrují příklady. Do kategorie odborného stylu se řadí mnoho různých textů, jako jsou například texty učební, prakticky odborné či populárně naučné. V této práci nás ale zajímá pouze text právní, kterým se budeme nadále zabývat.

⁸ Čechová Marie- Krčmová Marie-Minářová Eva, *Současná stylistika*, Praha, LN 2008, str. 218

1. 3. Odborný funkční styl v právu

Vezmeme-li v úvahu veškerá specifika odborného funkčního stylu popsaného výše, právní jazyk je ještě specifičtější druhem odborného funkčního stylu. V právním textu se autor snaží být co nejpřesnější a nejdůležitější, přičemž jako právní text zde berme v úvahu právní normy. Podle *M. Tomáška* sice existuje více vrstev právního jazyka, a to mimo právní normy také vrstva aplikační, popularizační a vrstva právní rétoriky⁹, těmi se zde ale zabývat nebudeme.

Co pro právní text například neplatí, jsou především dlouhá a komplikovaná souvětí, která najdeme spíše v textech historických (přičemž výjimku tvoří texty soudní). Pro odborný funkční styl také platí, jak již bylo řečeno, že je zakotven v čase tak, aby byl použitelný i po letech. V tomto ohledu tvoří právní text také výjimku, jelikož je podřízen změnám nejen jazykovým ale i společenským a historickým. A tyto změny se nejvíce týkají právě právních pojmů a termínů (které tvoří nejspecifičtější část právního jazyka). Mimo právní pojmy a termíny ale najdeme v právním stylu také ustálená spojení a jazykové šablony¹⁰, které ovšem odkazují k právní skutečnosti stejně jako termíny. Pro posledně jmenované platí to samé jako pro termíny, a sice to, že se vyvíjí a porozumění jim je podstatné pro porozumění právnímu textu jako celku. V rámci dalšího specifického rysu odborného funkčního stylu, a to objektivita a stylové i emoční neutrality, odpovídá právní text perfektně. Také do právních norem se osobní styl nepromítá, užití každého slova či výrazu je promyšleno a má svůj důvod, kterým je co největší přesnost textu.

⁹ Tomášek Michal, *Překlad v právní praxi*, Praha: Linde, 2003, str. 31

¹⁰ Tamtéž, str. 29

1.4. Právní jazyk v češtině

Co se týče specifických vlastností právního jazyka, největší zvláštností je zde slovní zásoba. Český jazyk nemá právní jazyk jakožto část vyčleněnou z národního jazyka, dokonce ani rozdíly oproti národnímu a tedy běžně užívanému jazyku nejsou nijak výrazné. Uplatňují se zde pouze výše zmíněná pravidla odborného textu, která jej činí hůře srozumitelným, a to především pro laickou veřejnost.

1.4.1. Specifika lexikální

Nejdůležitější součástí právního jazyka jsou, jak již víme, právní pojmy, které jsou hlavními aktéry právního myšlení a odkazují k právnímu významu. Takový právní pojem je definován svým obsahem a rozsahem, přičemž obsahem se rozumí odraz skutečnosti a rozsahem i ostatní skutečnosti, které je možné pod daný pojem zařadit¹¹ (to souvisí se subjektivní interpretací pojmu). Právní pojem má také svou platnost zakotvenou v čase, to tedy znamená, že je časově omezen a ohraničen svou dobou – zde můžeme vidět rozdíl oproti odbornému funkčnímu stylu. Pojmy jsou v právních textech vysvětlovány nejen svými definicemi, ale také taxativními výčty, které upřesňují jejich rozsah. Pro vyjádření právního pojmu slouží právní termín. Právní pojem vyjadřuje spíše myšlenku a právní termín spíše její objekt¹². Zde můžeme podotknout, že rozdíl mezi těmito dvěma je zanedbatelný. Dále budeme používat označení právní termín, jakožto ustálený výraz označující specifické lexikální jednotky, které se v právu objevují.

Lexikální složka, jakožto zásadní prvek právního jazyka obsahuje velké množství různých termínů, přičemž právní termín je lexikální jednotka (především jmenná či slovesná), jejíž užívání v právním kontextu je ustálené a přesně dané a vyjadřuje jen a pouze jednu právní skutečnost, i když v rámci obecně užívaného jazyka může mít i významy další. Právní termín může ale také vykazovat jistou mnohoznačnost. Což se dá ilustrovat tím, že v každém kontextu a právním odvětví, může být tentýž termín definován jinak. Je to tedy kontext, ve kterém je termínu užito, který určuje význam termínu.¹³ Některé termíny zanikají či se vyvíjí, přičemž některé jsou stálejší než jiné, například termíny původně latinské. Některé jsou známé i široké veřejnosti a přešly do běžného užívání.

¹¹Hlouch Lukáš, *Teorie a realita právní interpretace*, Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, str. 61

¹²Tamtéž, str. 62 - 63

¹³Tamtéž. 64-67

1.4.2. Specifika gramatická a stylistická

Mimo lexikální stránku se právní jazyk liší také stránkou stylistickou. Ovšem gramaticky nezná rozdíly s jazykem spisovným a běžně užívaným v psaném projevu. Veškerá gramatická pravidla se uplatňují také v jazyce právním. S pouze nepatrnými rozdíly s ním sdílí také syntax, přičemž rozdíly můžeme najít například ve zdůrazňování některých skutečností.

Jazykové prostředky právního jazyka jsou vybírány účelově, tedy aby vyjádřili co nejlépe a nejpřesněji danou skutečnost. Ačkoli je pravda, že neurčitosti se úplně zbavit nelze. Neurčitost je jazyku vlastní a díky ní se snadno přizpůsobuje změnám. S tím souvisí následující charakteristika, a to opatrné nakládání se synonymy. Synonyma nejsou z právního jazyka úplně vyloučena, ale jsou užívána opatrně, tak aby jejich užití nezměnilo význam skutečnosti či význam daného termínu. Musíme se tedy zaměřit hlavně na význam slova. Ze stylistického hlediska se právní jazyk (stále jako jazyk právních norem) odlišuje ještě typicky krátkými a výstižnými větami, které mají zabránit složitosti, a tím pádem mylnosti výkladu.¹⁴ Opět můžeme uzavřít tím, že veškeré jazykové prostředky právního jazyka mají za společný cíl jednoznačnost a přesnost vyjádření.

1. 5. Právní jazyk¹⁵ ve francouzštině

Francouzský pohled na právní jazyk se nijak zásadně neliší od toho českého. V rámci stylu je právní text stejně jako v češtině textem odborným, tedy neutrální a jasný. Jak v češtině, tak i ve francouzštině je důležitá přesnost právního jazyka (který není samostatným jazykem, ale součástí jazyka národního). Proto se zde používají specifické termíny, které pak ztěžují porozumění právnímu textu, a to ve francouzštině mnohem více než v češtině. Podle *G. Cornua* je to právo, které je složité a ne jazyk, protože do jazyka se složitost práva pouze odráží: „*C'est la pesanteur du droit qui aggrave l'opacité du langage.*“¹⁶ Právní jazyk je plný specifických slov, která v běžném jazyce nemusí mít význam vůbec žádný, nebo úplně jiný což jsou opět právní termíny, ale množství právních termínů je oproti češtině ve francouzštině několikanásobné. Francouzština také používá mnoho archaických termínů a výrazů či slov, která již z běžného užívání jazyka vymizela a přetrvala pouze v jazyce právním. I když se právní

¹⁴Hlouch Lukáš, *Teorie a realita právní interpretace*, Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, str. 70

¹⁵ Ve francouzštině „*langage juridique*“

¹⁶ „Je to tíha práva, která způsobuje nejasnost jazyka“ Cornu Gérard, *Linguistique juridique*, Paris. Montchrestien, 2005, p. 9

jazyk stále vyvíjí, některé termíny přesto přetrvávají. A právě naopak lze nalézt i slova, která přešla z původně právního jazyka do běžného užívání.

Právní jazyk ve Francouzštině obsahuje několik vrstev, které můžeme definovat jako jazyk právních norem, jazyk právníkový, jazyk obyčejový, jazyk smluvní, jazyk administrativní či jazyk teorie práva.¹⁷ Pro naše potřeby bude stačit zabývat se pouze jazykem právních norem, na který se tato práce především zaměřuje. V rámci této vrstvy právního jazyka se zaměříme zvláště na specifika lexikální a gramatická, přičemž specifika gramatická jsou početnější než v jazyce českém, a budeme se jimi zabývat podrobněji.

1. 5. 1. Specifika lexikální

Lexikální zvláštnosti francouzského právního jazyka jsou asi nejpočetnější skupinou zvláštností tohoto právního jazyka. Existuje mnoho publikací, které se zaměřují pouze na právní slovní zásobu, jako jsou například slovníky či průvodci právním jazykem. Právní slovní zásoba je podskupinou slovní zásoby národního jazyka, stejně jako je právní jazyk subsystémem národního jazyka, a do této skupiny slov patří slova, která mají jeden či více právních významů. Nejsou to však jen slova, která mají pouze právní význam. Naopak, nejhojnější skupinou jsou slova s dvojitým významem a to jak v jazyku právním, tak i v jazyku běžném. V právním lexiku se také objevují slova speciální, slova, která nesou právní význam, kterému jiný termín neodpovídá, či slova nová, která kopírují vývoj právního odvětví. Nelze ale říct že se vyvíjí celý právní jazyk stejně, protože každé odvětví se vyvíjí jinak, stejně jako jednotlivé vrstvy právního jazyka (normy, argot atd.).

Právní slovní zásoba francouzského jazyka se tvoří stejně jako slovní zásoba běžného jazyka, tedy odvozováním, skládáním či výpůjčkou. Odvozují se pomocí prefixů (například *co-*, *non-*, *contre-*), či sufixů (např. *-erie*, *-eux*, *-aire* či *-if*)¹⁸. Možnostmi skládání jsou složeniny slov latinských a francouzských, spojení podstatného a podstatného, či podstatného a přídavného jména. Také se může se jednat o ustálená

¹⁷Un langage législatif, judiciaire, coutumier, conventionnel, administratif, doctrinal. – Cornu Gérard, *Linguistique juridique*, Paris: Montchrestien, 2005, p. 22

¹⁸ Cornu Gérard, *Linguistique juridique*, Paris. Montchrestien, 2005, p. 157-168

slovní spojení (jako například: *Clause de la nation la plus favorisée*).¹⁹ Co se týče výpůjček, ty jsou v právním jazyce velice běžné. Mnoho z těchto slov má základy v řečtině a latině, hlavně proto, že bylo přijato mnoho jevů z římského práva. Mezi další jazyky, z nichž si právní jazyk vypůjčuje, jsou italština (např. *douane*) a angličtina (např. *chèque*)²⁰.

Jak jsme tedy viděli, můžeme ve francouzském právním lexiku rozlišit dva typy slov. Slova, která se objevují pouze v slovní zásobě právní, a mají tedy pouze právní význam (nelze je použít ani v přeneseném slova smyslu), či slova která nesou právní význam, ale mají i význam v jazyce běžném, čili slova s dvojitým užitím. Co se týče slov, která se objevují pouze v diskurzu právním, jedná se hlavně o slova nová, která jsou techničtější, či naopak o slova velmi stará, označující specifický právní jev.²¹ Tento právní jev je se slovem buď pevně svázán, nebo neexistuje pro jeho označení jiné ekvivalentní vyjádření v běžném jazyce (např. *Tontine*)²². Slova s dvojitým významem, právním i neprávním se vyznačují tím, že mají svůj smysl v jedné i druhé slovní zásobě (jak v jazyce právním tak i běžném). Některá mají hlavně a v první řadě smysl právní a smysl obecný je až druhořadý, či přenesený (např. *divorce*)²³. Druhý smysl v běžném jazyce může být také neutrální, kdy slovo odkazuje na nějaký jev (např. *juger*)²⁴. Dalšími slovy s dvojitým významem mohou být: slova, která přešla z jazyka právního do jazyka familiárního (např. *achalandée*);²⁵ slova, která mají stejný význam v obou jazycích; slova, která jsou v běžném jazyce užívána, ale v právním kontextu mají specifický význam (např. *abus*);²⁶ slova, u kterých vznikl právní význam přenesením významu obecného (např. *siège*);²⁷ či slova, která ztratila společný smysl. A to tak, že

¹⁹ J.-L. Souriou et P.Lerat, *Le langage du droit*, Presses Universitaires de France, 1975, p. 26-31; česky: doložka nejvyšších výhod – BusinessInfo, Ministerstvo průmyslu a obchodu [online]© 1997-2014 [cit. 16/04/2014] dostupné z : <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/zakladni-informace-k-wto-a-dda-7186.html>

²⁰ J.-L. Souriou et P.Lerat, *Le langage du droit*, Presses Universitaires de France, 1975, p. 16

²¹ Tamtéž, p. 62-66

²² Je doložka, podle které společně nabyté vlastnictví statku několika osobami se celé vrátí jedinému přeživšímu. V originále: „ Clause selon laquelle la propriété d'un bien acquis en commun par plusieurs personnes reviendra entièrement au seul dernier survivant.“(Bissardon Sébastien, *Guide de langage juridique*, 4e édition, Paris: Lexis Nexis, 2013, p 568)

²³ Gérard Cornu, *Linguistique juridique*, Paris. Montchrestien, 2005, p. 72, Ve významu rozejít se s něčím či někým.

²⁴ Tamtéž, p. 72, Ve významu považovat.

²⁵ Tamtéž, str. 76 ;Ve familiárním kontextu jako dobře zásobený. (Bissardon Sébastien, *Guide de langage juridique*, 4e édition, Paris: Lexis Nexis, 2013, p.12)

²⁶ Cornu Gérard, *Linguistique juridique*, Paris. Montchrestien, 2005, p. 77

²⁷ Tamtéž, p. 79

smysl je považován za stejný, ačkoli není, tzv. faux amis (např. *absence*),²⁸ nebo slova která jsou si smyslově vzdálená (např. *délivrance*).²⁹

Velkou roli ve francouzském právním jazyce hraje latina. Ať už jako původ slov, nebo v ustálených spojeních či slovech, která z latiny přešla do francouzštiny (jak již bylo řečeno). Latinu ale nalezneme v právním lexiku také ve zkratkách, či odkazech a latinských citacích. Latinu francouzština využívá jak z důvodů stylistických, tak pro odlišení a třídění myšlenek.³⁰

1. 5. 2. Specifika gramatická a stylistická

Tato část je vypracována na základě informací z knihy Gérarda Cornua, *Linguistique juridique*.³¹ Ve francouzštině v rámci gramatiky i stavby vět najdeme rozdíly mnohem četnější než v češtině, zvláště co se gramatiky týče. Z francouzského pohledu je to sám text zákona, který udává, že nese zákon, a to svými jazykovými prostředky. Nejdůležitější je v tom případě užívání sloves, která vyjadřují sílu zákona. Tedy sloves, která vyjadřují buď povinnost (např. *devoir, obliger*) a následnou sankci, anebo právo (např. *permettre, avoir droit*).

1.5.2.1. Specifika gramatická

Specifické gramatické jevy, které se objevují v právním jazyce, hlavně tedy v texech zákonů a vyjadřují svrchovanost textu, jsou následující: užití přítomného indikativu, který nahrazuje imperativ a vyjadřuje jak právo, tak i povinnost. Dále také nevyjádřený podmět, jelikož podmětem je většinou zákonodárce, stejně jako podmět vyjádřený (např. zákon říká). Dalším znakem nadřazenosti mohou být také doprovodné formule k zákonu (např. při jeho vyhlášení). Mimo nadřazenost zákona jsou také důležité jazykové zvláštnosti, které se vztahují k obsahu zákona. Je to například užití zájmen, která generalizují užití normy, tedy upřesňují to, že platí pro každého (*tout, chacun*), nebo pro nikoho (*nul, aucun*), nebo která označují neurčitost (*on, quiconque*). Dalšími znaky je užití neosobní konstrukce, která označuje platnost pro všechny (*Il est, il y a*), trpný rod, který také vyjadřuje všeobecnou platnost normy, stejně jako třetí osoba jednotného čísla, která označuje platnost pro všechny osoby i číslo, a tedy také

²⁸ Cornu Gérard, *Linguistique juridique*, Paris. Montchrestien, 2005, p. 81

²⁹ Tamtéž, p. 68- 83

³⁰ Tamtéž, p. 405-6

³¹ Cornu Gérard, *Linguistique juridique*, Paris. Montchrestien, 2005

naznačuje všeobecnou platnost. Další zvláštností právního jazyka je případ množného čísla, který zde může označovat skupinu, stejně jako jen jednotlivce ze skupiny. Co ovšem neoznačuje, je celá skupina. Aby se pravidlo vztahovalo ke každému jednomu ze skupiny, musí být toto v zákoně výslovně řečeno. Dalším specifíkem, které ale samozřejmě nenajdeme v češtině, je užití určitého a neurčitého členu. V právním textu je užití těchto členů poněkud sporné s jejich běžným významem, kdy určitý člen upřesňuje (ten který) a neurčitý spíše generalizuje (nějaký). V textech zákonů určitý člen podstatné jméno generalizuje a neurčitý člen odkazuje k jakémukoli faktu, nebo k jednomu ze skupiny (čili upřesňuje podstatné jméno). Použití některých spojek (např. *en cas, si*) v právním textu odkazuje k dvojímu určení normy, tedy za jakých podmínek norma platí (v případě že...) a určení následku.³²

1.5.2.2. Specifika stylistická

Jak již víme, texty zákonů se vyznačují jistými zvláštnostmi oproti klasickému odbornému textu. Právo se snaží hlavně o podtržení nejdůležitějších faktů, čehož dosahuje specifickými stylistickými prostředky. Jedním z nich je zvláštní syntax, tedy jiný pořádek slov ve větě, kde se do popředí věty dostává sloveso, či jiné slovo na které chce zákonodárce upozornit jako na první. Dalším stylistickým specifíkem je používání trpného či činného rodu, přičemž při použití rodu činného upozorňuje zákon na důležitost podmětu a naopak, při použití rodu trpného upozorňuje na důležitost předmětu. Způsobem, jak také upozornit na důležitost, je opakování slov (například pokud chce norma upozornit, že zákaz je úplný a absolutní), používání absolutních výrazů (jako např. *toujours*) a výrazů které upřesňují podstatu věci (např. počítá dny a ne hodiny), či postavení vedle sebe vět, které jsou v opozici, pro upozornění na jejich spojitost (např. *solidarita se nepředpokládá; je třeba, aby byla výslovně řečena*)³³. Se zvýrazněním souvisí také zdvojování výrazů, čili užívání slov se stejným významem těsně za sebou, což se objevuje spíše v procesních textech než v normách, i když i ten je používá (např. *části a díly každého...*).³⁴ Zákony jsou také co nejstručnější (pokud jim to dovoluje podstata toho, co chtějí vyjádřit), a tak se uchylují k prvkům, které text zkracují, jako jsou vynechání členu, zkrácení podmětu a použití specifických sloves (*valoir, importer*). V neposlední řadě jsou důležité také specifické rysy jazyka, které G.

³² Gérard Cornu, *Linguistique juridique*, Paris. Montchrestien, 2005, p. 264 - 284

³³ „La solidarité ne se présume point ; il faut qu'elle soit expressément stipulée.“ Art. 1202 du *Code civil*,

³⁴ Gérard Cornu, *Linguistique juridique*, Paris. Montchrestien, 2005, p. 328

Cornu nazývá doslovně „dobré nápady“³⁵, kterými jsou použítí zkrácených výrazů, které vyjadřují pouze a jen to, co je nezbytné (např. adopce je nezrušitelná) a přesná pojmenování (např. *confier*³⁶).³⁷

³⁵ Les trouvailles – Gérard Cornu, *Linguistique juridique*, Paris. Montchrestien, 2005, p. 329

³⁶ Svěřit komu co (do opatrování) – Lingea s.r.o., *slovníky.lingea.cz*, [online] © 2014 [cit. 09-03-2014].

Dostupné z <http://slovníky.lingea.cz/>

³⁷ Gérard Cornu, *Linguistique juridique*, Paris. Montchrestien, 2005, p. 325-330

2. Překlad v právu

2.1. O překladu obecně

Jedním z nejdůležitějších aspektů a také problémů překladu, ať již se jedná o jakýkoli, je vždy důležitost podoby originálnímu textu. Důležitost vystihnout myšlenku, ale zároveň dovolit příjemci, aby text pochopil tak, jak byl původně zamýšlen. Dalo by se mluvit o překódování informace z jednoho jazyka do druhého.³⁸ Pokud by se měl překlad zaměřit na přesné převedení, musel by použít stejných jazykových prostředků a přitom se vyhnout změně informace, což je v překladu obtížné. Vždy je třeba hlavně udržet myšlenku, ačkoli v každém jazyce může být vyjádřena jinými prostředky. Myšlenka se také musí přizpůsobit jiné kultuře (i minimálním rozdílům jako např. v obrazných pojmenováních). Samozřejmě je třeba přizpůsobit překlad nejen cílové kultuře, ale také zařazení časovému. Zařazením do odpovídající doby, kdy třeba již známe to, co lexikální jednotka označuje, ale musíme nalézt odpovídající označení v cílovém jazyce, tak aby bylo co nejpřesnější a nejpřirozenější.³⁹ Způsoby překladu a přizpůsobení se cílovým adresátům jsou závislé také na funkčním stylu textu, kde je větší volnost u překladu literárního než u překladu odborného, který si zakládá na přesnosti. Všeobecně se o překladu dá podle *B.Grygové* říci, že existují čtyři typy: interlineární překlad který funguje bez ohledu na gramatický systém; doslovný překlad, který nerespektuje kontext; volný překlad, který odpovídá výchozí informaci jen částečně a komunikativní překlad, který si zakládá na srozumitelnosti (např. překlad idiomů).⁴⁰ Dále můžeme najít různé překladatelské postupy. Můžeme rozlišit sedm základních postupů: transkripci kdy jen přepisujeme název do cílového jazyka; kalk jakožto doslovný překlad; substituci čili nahrazení jednoho slovního druhu jiným (např. *la robe du soir* =večerní šaty); transpozici kdy nutně změním gramatiku; modulaci, tedy jiný náhled na svět; ekvivalenci, tedy jazykový prostředek odpovídající smyslově (např. idiom) a adaptaci, tedy přizpůsobení cílové kultuře (např. slovní hříčky).⁴¹

³⁸ Dagmar Knittlová a kol., *Překlad a překládání*, Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010, str. 7

³⁹ Jacqueline Picoche, *Precis de lexicologie française*, Nathan Université, 1992, p. 44

⁴⁰ Dagmar Knittlová a kol., *Překlad a překládání*, Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010, str. 16-17

⁴¹ Tamtéž, str. 19

V rámci těchto překladových postupů poté navazují nezbytné prvky překladu, jako je hledání odpovídajících jazykových prostředků, změny v gramatice i stavbě věty. Neopominutelnou součástí je také zařazení do kontextu historického a kulturního, a v rámci těchto změn pak často dochází ke ztrátám při převodu z jednoho jazyka do druhého. Mimo jasného cíle překladu, tedy převedení myšlenky, je důležité také vystihnout sílu výpovědi a důrazu, což platí o to více v překladu odborném a právním.

2.2. Překlad v odborném a právním textu

Na rozdíl od uměleckého překladu a překladu krásné literatury, odborný překlad vyžaduje větší přesnost a samozřejmě porozumění danému tématu. Naopak dodržování struktur jazyka se neklade takový důraz a přejímání cizích struktur se zde nepovažuje za rušivé. Některé struktury je ale třeba dodržovat, jako například slovosled, jehož změna by mohla mít za následek změnu významu. Překlad odborného textu vyžaduje odborné znalosti v oboru, přičemž platí, že čím větší znalosti, tím kvalitnější překlad. S využitím znalostí u překladu souvisí podle *M. Tomáška* dvojí způsob překládání odborných textů, a to překlad vnitrojazykový a překlad mezijazykový.⁴² Tyto dva stupně překladu platí o to více v právním překladu, na který se zde budeme především soustředit a který přináší nejvíce obtíží, jelikož neexistují dva stejné právní systémy. Jedním z hlavních problémů v překladu právních textů, je také spjatost jazyka s právem. Na to navazuje existence několika právních skupin, které nám mohou při překladu pomoci, jelikož se v nich vyskytují podobné instituce.⁴³

Následující část této podkapitoly je vypracována na základě knihy *M. Tomáška, Překlad v právní praxi*.⁴⁴ U překladu právních textů je důležité brát v potaz rozdíly mezi pojmy a instituty v různých jazycích a zemích. Proto je důležitá fáze vnitrojazykového překladu, kdy se snažíme najít přesný význam sdělení, abychom se vyhnuli posunu významu (např. pokud pojem v jiném jazyce implikuje více významů slova) a následně byli schopni nalézt vhodné řešení v cílovém jazyce. Tento posun může nastat nejen v rovině lexikální, ale také co se týče mluvnické kategorie sloves, či rodu podstatných jmen. Pokud nahlédneme podrobněji na vnitrojazykový překlad, jedná se hlavně o proniknutí do významu projevu, tedy o nalezení skutečnosti, kterou pojem vyjadřuje. V právních textech jde o výklad práva. Z hlediska lingvistického se jedná o metodu

⁴² Michal Tomášek, *Překlad v právní praxi*, Praha: Linde, 2003, str. 18

⁴³ Tamtéž, str. 95-107

⁴⁴ Michal Tomášek, *Překlad v právní praxi*, Praha: Linde, 2003

poznání pojmu z různých pohledů. Z pohledu sémantiky, je to poznání vztahu mezi označovanou skutečností a pojmem, který ji označuje. K poznání tohoto vztahu nám napomáhá zvážení rozsahu lexikálního významu pojmu i analýza gramatických kategorií. Vnitrojazyková metoda poznání dále zahrnuje také logickou metodu, kdy jde hlavně o poznání logických vztahů mezi jazykovými prostředky, a to jak vztahů na první pohled zřejmých, tak těch skrytých. Další metodou poznání je systémová metoda, kde je důležité uvědomit si zařazení výpovědi do části právního systému, uvědomění si vztahů s mimoprávními systémy jazyka, určení klíčových slov a uvědomění si toho jak na nás působí, čili co slova implikují. V neposlední řadě nelze zapomínat také na poznání z hlediska historického, kde některé termíny implikují historickou událost, podle které může dojít k porozumění termínu, či z hlediska geografického, kde ale můžeme narazit na problém několika jazyků v jednom státě či naopak.⁴⁵

Druhou částí překladu je překlad mezijazykový, ke kterému přistupujeme po poznání vnitrojazykovém. Zde je třeba nalézt příslušný jazykový prostředek k vyjádření označované skutečnosti v cílovém jazyce, a to co nejpřesněji. Překládaný text by tedy měl odpovídat nejen jazykově, ale také by měl odpovídat zvyklostem a normě. K tomu si je třeba uvědomit také veškeré rozdíly mezi jazyky, jako je například míra abstrakce, jelikož ne všechny jazyky mají stejnou přesnost vyjadřování. Tomu dopomáhá právě vnitrojazykový překlad, díky kterému můžeme najít odpovídající řešení v cílovém jazyce. Pokud toto není možné, nastupuje zde nutnost překladu, kdy je třeba vytvořit nový termín odpovídající všem zákonitostem cílového jazyka i právního systému. Když nalezneme v cílovém jazyce odpovídající termín, je to ten nejjednodušší způsob, ovšem není jisté, že tento termín existuje. Při nalezení odpovídajícího termínu je ale nezbytné přesvědčit se o jeho obsahu i rozsahu a ujistit se, že tento termín odpovídá, i kdyby jen částečně. Nejsložitější je překlad termínů, které nemají v cílovém jazyce svůj ekvivalent, a je tedy třeba termín vystihnout překladem. Důležité je proniknout do termínu a vyjádřit jeho obsah, spíše než se snažit poznat a přeložit termín podle vnější struktury. Tomu je možné se vyhnout použitím podobného termínu z cílového právního systému, ale v tom případě se vystavujeme riziku zkreslení předávané informace. Pro přesné vyjádření je tedy nutná právní znalost a s tím spojená schopnost porovnat dva právní jevy a nalézt mezi nimi společné i rozdílné rysy. Tyto právní jevy je nejlépe

⁴⁵ Michal Tomášek, *Překlad v právní praxi*, Praha: Linde, str. 14-94

porovnat v rámci právního systému jako celku, jelikož existují skupiny podobných právních systémů, většinou určovány podle geografické polohy státu, jež jich užívá.⁴⁶

2.2.1. Překladatelské postupy

Jak bylo zmíněno výše, překlad zahrnuje několik základních překladatelských postupů. Zde zmíníme ty nejdůležitější pro překlad právního textu, jak o nich mluví *M. Tomášek*.⁴⁷ Nebudeme tu popisovat všechny výše zmíněné překladatelské postupy, protože některé z nich jsou typické pouze pro překlad krásné literatury a v rámci práva se dají těžko použít. Například zde nahradíme transkripci výpůjčkou, která právnímu textu odpovídá lépe, protože čistý přepis je typický pro znaky, které se v právních textech tolik neobjevují.

Prvním z překladatelských postupů, důležitých pro právní jazyk, je postup transpozice. Jeho cílem je zachovat významovou stránku, i když změníme větněčlenskou či mluvnickou kategorii. Jak z toho vyplývá, je možné při překladu nahradit jeden větný člen jiným (u větněčlenské transpozice) nebo nahradit jeden slovní druh jiným (u slovnědruhové transpozice). U obou typů je možné nahradit jeden slovní druh, nebo větný člen jedním či několika. Podle toho můžeme rozdělit slovnědruhovou transpozici na zřetňující, kdy přeložíme výraz více slovy, než byl vyjádřen původně (např. promlčení neběží; *La prescription est en suspens*)⁴⁸, nebo zhušťující, kdy se jedná o opak, čili nahrazení více slovních druhů jedním (např. svědek vypovídající před soudem; *témoin judiciaire*)⁴⁹. Oba druhy transpozice jsou využitelné jak pro překlad termínů, tak ostatních částí právního textu. Překladatelský postup je ohraničen snahou přeložit daný výraz co nejpřesněji (včetně subjektivního ovlivnění překladu), snahou dodržet pravidla cílového jazyka, ale i uvědomění si rozdílnosti právní terminologie. Pro transpozici u jednoslovných termínů využívá překlad slovtvorných postupů, jako je skládání slov (např. zákonodárství)⁵⁰, odvozování slov (např. postupitel)⁵¹ jehož speciálním druhem je zkracování (např. EHS – Evropské hospodářské společenství)⁵² a

⁴⁶ Michal Tomášek, *Překlad v právní praxi*, Praha: Linde, str. 96-108

⁴⁷ Tamtéž, str. 109-132

⁴⁸ Tamtéž, str. 111

⁴⁹ Tamtéž, str. 111

⁵⁰ Tamtéž, str. 114

⁵¹ Tamtéž, str. 114

⁵² Tamtéž, str. 115

také konverze, což odpovídá slovnědruhové transpozici v rámci jednoslovného termínu (např. obžalovaný; *prévenu*).⁵³

Dalším postupem, o kterém se zde zmíníme, je modulace. V rámci modulace je nejdůležitější zachování myšlenky za cenu sémantické změny. Zde je důležité využít vnitrojazykového překladu, proniknout do smyslu termínu a převést jej do cílového jazyka pomocí vhodných jazykových prostředků. Proniknutím do smyslu termínu je zde myšleno uvážit rozsah a obsah termínu (či rozsáhlejší části textu), stejně jako porovnat právní skutečnosti v jednom i druhém právním systému. Pokud existuje ekvivalentní vyjádření v cílovém jazyce, je to samozřejmě nejlepší řešení, ovšem ani ekvivalent nemusí být odpovídající. Existují plné ekvivalenty, popisující stejným způsobem stejnou skutečnost, což je pro překlad perfektní, ale také jen částečné, kde se popis skutečností kryje jen částečně a je tedy lepší využít jiný způsob překladu, nebo nulová ekvivalence, kdy si musíme vystačit s popisem či opisem dané skutečnosti. S tím souvisí i překladatelský postup substituce, tedy záměna jednoho termínu za jiný (ekvivalence), které si plně či částečně odpovídají, ale kde je možnost, že zde zůstane jistá nepřesnost. Pokud nám jde o opravdovou přesnost, je lepší použít modulaci.

Postup kalkování je dalším z překladatelských postupů. Jde o doslovný překlad za využití slovtvorných prostředků. Tento postup zachovává mluvnické kategorie a výsledný kalk je složeninou slov. Tento postup se nejvíce spojuje s překladem z němčiny, z které bylo kalkem vytvořeno mnoho termínů obohacujících český právní jazyk (např. služebnost, průvoz).⁵⁴ Kalk ovšem zasahuje do více postupů. Jak říká *M. Tomášek*: „Z hlediska obsahu je ovšem každý kalk výpůjčkou, protože si vypůjčuje významy z cizích jazyků a uvádí je prostřednictvím vlastních výrazových prostředků do jazyka vlastního.“⁵⁵ U některých termínů je ale lepší nechat jej v jeho původní formě, a tento se pak stane internacionalismem (např. know-how).⁵⁶ Použijeme-li postup kalkování u víceslovných spojení, je třeba dávat pozor na sloveso, které může nést rozdílný význam v každém z jazyků (např. *entrer en aveux* – učinit doznání, ne vstoupit do doznání).⁵⁷ Dalším problémem souvisejícím s kalkováním, je překlad zkratek, kdy můžeme přeložit název doslovně, a pak použít první písmena z překladu, což může mít

⁵³ Michal Tomášek, *Překlad v právní praxi*, Praha: Linde, str. 115

⁵⁴ Tamtéž, str. 122

⁵⁵ Tamtéž, str. 122

⁵⁶ Tamtéž, str. 122

⁵⁷ Tamtéž, str. 124

za následek zkreslení skutečnosti, pokud se nejedná o přesný ekvivalent (např. *s.a.r.l.-s.r.o.*).⁵⁸ Tomu se můžeme vyhnout ponecháním zkratky v originálním znění (např. NATO).

Posledním překladatelským postupem, který zde zmíníme, je výpůjčka. Jedná se o přijetí termínu v jeho originálním znění, protože odpovídající pojmenování v cílovém jazyce chybí nebo čistě pro upřesnění významu. Výpůjčky jsou velice časté ve všech jazycích, a to nejen v jejich právních částích. Výpůjčka může být přímá, z jazyka originálního, nebo nepřímá, kdy přešla do překládaného jazyka z ještě jiného jazyka. Výpůjčka může v jazyce i zdomácnět, přičemž se často změni grafická stránka termínu (např. *agio* – ážio).⁵⁹ U některých výpůjček je možné, že v originále zaniknou a přetrvávají pouze v jazyce přijímacím (např. mezi angličtinou a francouzštinou). Existují i tzv. dubleta čili dvojí výpůjčky z jednoho a téhož jazyka, které mají v jazyce přijímacím jiný význam a často i jinou grafickou podobu.

⁵⁸ *Société à responsabilité limitée – společnost s ručením omezeným*; Michal Tomášek, *Překlad v právní praxi*, Praha: Linde, 2003, str. 126

⁵⁹ Michal Tomášek, *Překlad v právní praxi*, Praha: Linde, 2003, str. 129

3. Nový občanský zákoník

Nový občanský zákoník, který nahrazuje občanský zákoník z roku 1964 a sjednocuje některé další předpisy, nabyl platnosti 22. 3. 2012 vyhlášením ve sbírce zákonů. V účinnosti je nový občanský zákoník od 1. 1. 2014. Byl vytvořen autorským týmem složeným z odborníků v oboru, v čele s prof. Dr. JUDr. Karlem Eliášem. Nový občanský zákoník byl vytvářen již mnoho let před svým vstupem v platnost. Proces vytváření začal v roce 2000, kdy byl předložen věcný záměr, který byl schválen v roce 2001. První verze návrhu nového občanského zákoníku byla předložena v roce 2005. Druhá verze návrhu následovala v roce 2007 a v roce 2008 proběhlo připomínkové řízení a jazykový posudek, načež v roce 2009 následovalo předložení zákoníku vládě. Návrh byl poté poslán do druhého připomínkového řízení a na začátku roku 2011 proběhlo vypořádání připomínek. V témže roce byl návrh předložen legislativní radě vlády a schválen poslaneckou sněmovnou. V únoru 2012 byl zákon podepsán prezidentem republiky a vešel tak v platnost.⁶⁰

3.1. Důvod pro jeho vytvoření

Nový občanský zákoník (dále již jen jako NOZ) byl vytvořen za účelem inovace a sjednocení soukromoprávních vztahů. NOZ byl vytvořen skupinou odborníků v oboru a snaží se navazovat na demokratické právní tradice, principy a standardy v Evropě. Navazuje na návrh občanského zákona z roku 1937 a také si bere inspiraci ze zahraničních zákonů. Hlavním důvodem pro jeho vytvoření, bylo opustit socialistické myšlenky a přizpůsobit se rozvíjející se moderní demokratické společnosti, stejně jako středoevropským právním konvencím. NOZ upravuje řadu pravidel a některá také přejímá z jiných zákoníků, čímž se tyto ruší (například obchodní zákoník). Členění zákona zůstalo stejné pro snadnější orientaci. NOZ se však zaměřil hlavně na terminologickou přesnost a jednotnost. Také se snaží o co největší užívání českých slov a termínů a vyhýbat se pokud možno slovům cizím (např. prekluze),⁶¹ čímž se vrací k tradičním českým právním termínům. NOZ také v rámci orientace na moderní společnost podporuje svobodnou vůli, a to svými předpisy, které se použijí, pokud

⁶⁰ Ministerstvo spravedlnosti ČR, *Nový občanský zákoník*[online] © 2013-2014 [cit. 27-02-2014]
Dostupné z <http://obcanskyzakonik.justice.cz/legislativni-proces/>

⁶¹ Prekluze je zaniknutí práva, pokud nebylo vykonáno ve stanovené době.

strany neprojeví jinou vůli. Vůle stran má tedy přednost před předpisy. NOZ se tak snaží o zjednodušení soukromoprávních vztahů a navíc počítá s dalším vývojem společnosti a s možnostmi, že nastanou nepředvídané situace.⁶²

3.2. Dědické právo

Dědické právo najdeme v novém občanském zákoníku ve třetí části, v absolutních majetkových právech jako hlavu III. NOZ zřizuje v dědickém právu mnoho novinek a upravuje, rozšiřuje či upřesňuje právní jevy původní. Nová úprava dědického práva je oproti staré verzi⁶³ mnohem obsáhlejší. Obsahuje 245 paragrafů, přičemž starý občanský zákoník jich obsahoval pouze 27. Dědické právo v NOZ počítá s větší vůlí zůstavitele a novinkou je také to, že dědictví náleží zemřelému až do té doby než dědic nabyde dědického práva. Nově dědický zákon také upřesňuje vykládání posledních vůlí zůstavitelů. Celkově nové dědické právo počítá s větším množstvím možných situací, které mohou nastat a usnadňuje tak zacházení s pozůstalostí. Podrobnějším ošetřením práv a povinností plynoucích ze smrti zůstavitele, tak také může předcházet četným soudním sporům, na druhou stranu ale komplikovanost této nové úpravy může vyústit ve zmatenost občanů či způsobit problémy v mezilidských vztazích. V této podkapitole popíšeme nové právní jevy, které se v rámci dědického práva objevily. Novinky v dědickém právu NOZ se objevují hlavně v úpravě následujících jevů: zřeknutí se dědického práva; vzdání se dědictví; dědění ze zákona; závěť; dědická smlouva; odkaz; dědické substitute; odpovědnost dědiců za dluhy zůstavitele; právo na povinný díl a nepominutelný dědic.⁶⁴ Přičemž některé jevy jsou úplně nové, ve staré úpravě neznámé a některé přináší jen úpravy a změny. Mimo tyto novinky samozřejmě zůstaly v NOZ také jevy stejné jako ve staré úpravě, jen s možným rozšířením nebo změnou v terminologii. Za změnu v terminologii a zároveň rozšíření jevu můžeme považovat například správce dědictví ve staré úpravě a správce pozůstalosti v nové úpravě dědického práva.

⁶² Ministerstvo spravedlnosti ČR, *Nový občanský zákoník*[online] © 2013-2014 [cit. 27-02-2014]. Dostupné z <http://obcanskyzakonik.justice.cz/obecna-cast/obecne/>

⁶³ Starou verzi či starým občanským zákoníkem se zde rozumí zákon č. 40/ 1964 Sb., *občanský zákoník*.

⁶⁴ Ministerstvo spravedlnosti ČR, *Nový občanský zákoník*[online] © 2013-2014 [cit. 30-03-2014]. Dostupné z <http://obcanskyzakonik.justice.cz/dedicke-pravo/konkretni-zmeny/>

3.2.1. Nové jevy občanského zákoníku

Zde si stručně popíšeme jevy, které se nově objevily v NOZ a zmíníme tím pádem i termíny, které tyto jevy popisují.

3.2.1.1. Zřeknutí se dědického práva

První z novinek v dědickém právu je možnost zřeknout se dědického práva. Tuto skutečnost upravuje zákon č 89/ 2012 Sb., *občanský zákoník*, §1484. Zřeknout se dědického práva je možné uzavřením smlouvy se zůstavitelem a toto zřeknutí platí i pro potomky, pokud se strany nedohodnou jinak. Smlouva o zřeknutí se dědického práva musí být sepsána ve formě veřejné listiny,⁶⁵ přičemž práva a povinnosti plynoucí z uzavření veřejné listiny mohou být zrušeny za předpokladu, že smluvní strany dodrží písemnou formu. Navíc, dědického práva se lze jediné zřici a zákoník zde přesně říká: „*Dědického práva, které má teprve vzniknout, se lze jen zřici; nelze je převést ani s ním jinak naložit*“.⁶⁶

3.2.1.2. Vzdání se dědictví

Dalším z nových jevů, které se vyskytly v NOZ je jev vzdání se dědictví, které dříve nebylo možné. Tento nalezneme v zákoně č. 89/ 2012 Sb., *občanském zákoníku*, § 1490. Po vzniku dědického práva, tedy smrti zůstavitele, se může dědic (který neodmítl dědictví výslovně nebo který dal svým chováním najevo, že dědictví přijímá u soudu v řízení o dědictví) vzdát svého dědictví a to ve prospěch jiného dědice. Pokud se dědictví vzdá nepominutelný dědic, vzdává se nejen dědictví, ale také práva na povinný díl⁶⁷ a vzdává se tohoto práva také pro své potomky, nejen pro sebe. Ten, v jehož prospěch se dědic dědictví vzdal, s tím musí souhlasit, a pak na něj přecházejí práva a povinnosti z pozůstalosti. Pokud byl dědic zavázán odkazem či příkazem, toho se vzdát nelze a tato povinnost stále platí.

3.2.1.3. Dědická smlouva

Jednou z nových možností pořízení pro případ smrti je dědická smlouva, kterou přináší NOZ. Tuto skutečnost upravuje zákon č. 89/ 2012 Sb., *občanský zákoník*, v § 1582 –

⁶⁵ Veřejná listina je listina vydaná orgánem veřejné moci v mezích jeho pravomoci nebo listina, kterou za veřejnou listinu prohlásí zákon; to neplatí, pokud trpí takovými vadami, že se na ni hledí, jako by veřejnou listinou nebyla. - Zákon č 89/ 2012 Sb., *občanský zákoník*, § 567

⁶⁶ Zákon č 89/ 2012 Sb., *občanský zákoník*, §1480

⁶⁷ Povinný díl je zákonný podíl na dědictví vyjádřen v penězích.

1593. Dědická smlouva je uzavřená před smrtí zůstavitele mezi zůstavitelem a druhou smluvní stranou, přičemž zůstavitel jejím prostřednictvím povolává druhou smluvní stranu, nebo třetí osobu dědicem či odkazovníkem. Dědickou smlouvou odkazuje zůstavitel svůj majetek, i když nelze takto odkázat celý a čtvrtina majetku musí zůstat volná. Pokud si zůstavitel přeje převést na dědice celý majetek, musí tak o poslední čtvrtině učinit formou závěti. Pro zůstavitele závislého platí, že může uzavřít dědickou smlouvu o majetku ve stejném rozsahu jako sepsat závěť. I dědická smlouva může být, stejně jako závěť, podmíněna. Podmínky upravuje zákon č. 89/ 2012 Sb. v hlavě V, dílu prvním, oddílu prvním, § 548 a 549. Pokud dědická smlouva neurčuje jinak, zákon stanovuje, že dědic takto smluvně sjednaný nemůže své právo převést na jinou osobu. Tato smlouva také není slučitelná se smlouvou darovací. Dědická smlouva se vztahuje jen na majetek v ní popsáný a je možné ji zrušit ze strany zůstavitele sepsáním závěti. Toto zrušení ale vyžaduje souhlas druhé smluvní strany, vyjádřený veřejnou listinou. Pokud smlouva nespĺňuje veškeré formální náležitosti smlouvy, může být přesto platná jako závěť, pokud spĺňuje formální náležitosti závěti. Dědickou smlouvu lze uzavřít také mezi manželi nebo snoubenci, přičemž mezi snoubenci nabude platnosti až po uzavření manželství. Dojde-li k rozvodu, práva ze smlouvy se neruší, pokud nebylo předem sjednáno jinak, nebo pokud o to manželé nepožádají. Pokud je manželství prohlášeno za neplatné, je za neplatnou prohlášena i dědická smlouva.

3.2.1.4. Odkaz

Odkaz zavádí NOZ jako doplněk závěti. Ve starém zákoníku odkaz vůbec neexistoval. Je jím možno uložit určité osobě, aby vydala odkazovníku čili osobě cílově určitou věc. Tento jev upravuje zákon č. 89/ 2012 Sb., *občanský zákoník*, § 1594 -1632. Zřízení odkazu je možné za stejných podmínek jako pořízení pro případ smrti. Pokud zůstavitel v závěti prohlásí o určitém dědici, že nemá dědit, je to odkaz, stejně jako dar závislý na podmínce přežití zůstavitele. Jelikož je odkaz jen doplňkem závěti, nemůže jím být zatížena celá pozůstalost. Zůstavitel také může nakázat odkazovníku další odkaz, čímž vzniká pododkaz. Dědic obtížený odkazem má právo rozhodovat o rozdělení majetku, pokud zůstavitel určil jako odkazovníka skupinu osob. V případě, že je odkázaná věc zničena či změněna zůstavitelem natolik, že již není stejnou věcí, nebo pokud se odkaz týká pohledávky, a ta byla zůstavitelem vybrána, znamená to, že byl odkaz odvolán. To ovšem platí pouze za podmínky, že se tak stalo na základě vůle zůstavitele.

Dále zákon ukládá, jak vybrat určitou věc, která je předmětem odkazu, nebo jak zacházet s peněžní částkou jako předmětem odkazu. Zvláště upraveny jsou odkazy pohledávek. Odkaz pohledávky zákon specifikuje takto: „*Odkaz všech pohledávek zahrnuje sice všechny pohledávky trvající po zřízení odkazu, nikoli však pohledávky vzniklé z převoditelných cenných papírů a vkladních knížek, ani pohledávky váznoucí na nemovitých věcech a pohledávky vznikající z práva věcného.*“⁶⁸ Odkazem je také možné prominout dluh, ale musí tak být výslovně řečeno. Pokud zůstavitel odkáže jen dlužnou částku, neznamená to, že tím dluh splácí. Odkaz také ruší předem domluvenou lhůtu splacení dluhu, nahrazuje ji lhůta splnění odkazu. Právo na odkaz vzniká stejně jako dědické právo a „*odkázanou věc nabývá odkazovník způsobem, jakým se nabývá vlastnické právo.*“⁶⁹

Odkazovník má právo na zajištění ze strany osoby obtížená odkazem, pokud jej má zapotřebí a naopak osoba obtížena odkazy má nárok na náhradu nákladů z plnění odkazů a na odměnu za námahu, na které se mohou podílet i odkazovníci. Pokud je jedním z odkazů odkaz zaopatření, výchovy a výživy, má přednost před ostatními a bude uspokojen i za cenu snížení odkazů ostatních.

3.2.1.5. Právo na povinný díl a nepominutelný dědic

V rámci dědictví nalezneme v NOZ dědice, který nemůže být přehlédnut čili nepominutelného dědice, který musí dostat část pozůstalosti, tedy povinný díl. Touto problematikou se zabývá zákon č.89/ 2012 Sb., *občanský zákoník* § 1642- 1645 a § 1650 – 1669. Nepominutelným dědicem je podle NOZ potomek zůstavitele, který má právo na povinný díl pozůstalosti, i pokud ho zůstavitel omezil v závěti. Pokud byl nepominutelný dědic opominut, stále má právo na povinný díl, pokud se nedopustil něčeho, co by podmínilo vydědění.⁷⁰ Povinným dílem, na který má tento dědic právo, je myšlena hodnota části pozůstalosti, tedy peněžní částka. Nepominutelný dědic si může s ostatními dědici domluvit vyplacení, tzv. odbytné. Do povinného dílu se započte i to co nepominutelný dědic nabyl odkazem, co obdržel bezplatně za poslední tři roky (k darům se zde nepřihlíží) i to, co dědic obdržel od zůstavitele do začátku manželství, podnikání či samostatné domácnosti. Toto započtení se provede, pokud si to zůstavitel přeje nebo v případě že by byl jinak nepominutelný dědic znevýhodněn. Některé osoby

⁶⁸ Zákon č 89/ 2012 Sb., *občanský zákoník*, § 1613

⁶⁹ Zákon č 89/ 2012 Sb., *občanský zákoník*, § 1621, odst. 1

⁷⁰ Viz. Oddíl 3.2.2.3.

mají po smrti zůstavitele právo na výživu jako ten, kdo by byl nepominutelným dědicem, ale nemá právo na povinný díl, manžel či matka zůstavitelova dítěte, rodič a ti co byli v jeho domácnosti zaopatřováni (vždy však jen po určitou dobu, nebo do výše zákonného podílu).

3.2.1.6. Dědické substituce

V rámci zanechání větší volnosti v rozhodování zůstavitele, připouští NOZ označení náhradníka za dědice nebo dokonce určení dalšího dědice. Tyto jevy, náhradnictví a svěřenské nástupnictví upravuje zákon č. 89/ 2012 Sb., *občanský zákoník* v § 1507-1524. Zůstavitel má právo určit náhradníka za dědice a případně i jeho náhradníka. Na náhradníka se hledí stejně jako na dědice. Zůstavitel také může určit nástupce svého dědice, tedy nařídit aby dědictví přešlo od jeho dědice na určitou osobu. Tato osoba se stává svěřenským nástupcem. Může se jím stát i osoba, která v době smrti zůstavitele ještě není. Dědic může zatěžovat dědictví jen se souhlasem svěřenského nástupce, pokud existuje. Svěřenské nástupnictví zaniká sto let od smrti zůstavitele, nebo pokud již není žádný ze svěřenských nástupců.

3.2.1.7. Nezařazené novinky NOZ

Mezi velkými oddíly novinek, které přináší NOZ nalezneme ještě i malé části, které se ve staré verzi dědického zákona nenacházely a to z nejdůležitějších zde uvedeme závěru pozůstalosti a zcizení dědictví. Závěra pozůstalosti (zákon č. 89/ 2012 Sb., *občanský zákoník* § 1682, 1683) je opatření k zajištění pozůstalosti, pokud je tato předložena, odloučena nebo je-li důvod k opatrnosti v zacházení s pozůstalostí. Zcizení dědického práva (zákon č. 89/ 2012 Sb., *občanský zákoník* § 1714- 1720) je převedení dědictví, tedy práv a povinností, které přísluší pozůstalosti na jinou osobu tzv. odvážnou smlouvou uzavřenou formou veřejné listiny. Nabyvatel má tedy právo na to, co již zcizitel dědickým právem obdržel, ale pouze na věci obdržené dědickým právem, nikoli právem jiným. Zcizitel zodpovídá za dědické právo, které předává a pokud nabyvateli vznikne škoda, je zodpovědný zcizitel. Oba jsou zavázáni za dluhy zůstavitele.

3.2.2. Modifikované jevy občanského zákoníku

V NOZ nalezneme také jevy, které zůstávají stejné jako ve staré úpravě, ale nabízejí rozšíření nebo úpravu práv a povinností pro dědice a zůstavitele. Jako základní a nezařazené pod žádný celek můžeme na začátek uvést například to, že na rozdíl od starého zákoníku, NOZ odlišuje od dědictví pozůstalost, i když oba jsou součástí

dědického práva. Z dědictví je vyloučen ten, kdo je dědictví nezpůsobilý, stejně jako ve starém občanském zákoníku, jen s novinkou vyloučení manžela, který se dopustil domácího násilí a rodiče zbaveného rodičovské odpovědnosti.⁷¹ Dále si popíšeme části NOZ obsahující modifikované jevy.

3.2.2.1. Závěť

Jak ve starém zákoníku, tak v NOZ zákon připouští více možností dědictví. Zatímco však starý občanský zákoník připouštěl pouze možnost dědění ze zákona a závěti, nebo kombinací těchto dvou, NOZ zavádí nové možnosti pořízení pro případ smrti. Stále přetrvává dědění ze zákona a podle závěti, novinkou je ale dědická smlouva a dovětek. I v závěti ale najdeme novinky oproti staré úpravě. Zákonnou úpravu závěti najdeme v zákoně č. 89/ 2012 Sb., *občanského zákoníku*, § 1494 – 1581. Zákon upřesňuje, kde a jak je možné závěť (a další pořízení pro případ smrti) sepsat, aby byla platná. Také ošetřuje, jakým způsobem bude závěť vykládána, tedy jak se budou vykládat slova použitá zůstavitelem či jakým způsobem se bude určovat skupina lidí, pokud ji zůstavitel určí za dědice. Stejně jako ve staré úpravě dědického práva, najdeme i v nové, kdo je způsobilý pořízením pro případ smrti a nově se zde zákon zabývá také závislými lidmi.⁷² NOZ dále upravuje postup, pokud dojde ke zmýlení v osobě označené za dědice a formu závěti (která stále zůstává písemná jako ve staré úpravě až na výjimky). Úplnou novinkou oproti staré úpravě jsou úlevy v pořizování závěti a to v bezprostředním ohrožení života (v tomto případě může být pořízena ústně) či za jiných závažných okolností uvedených v zákoně. Zůstavitel může nově do závěti také zahrnout vedlejší doložku ve formě příkazu dědici a může si určit vykonavatele závěti. Koncept správce dědictví, který najdeme ve starém občanském zákoníku, nahradil v plném rozsahu koncept správce pozůstalosti, který podléhá pokynům vykonavatele závěti a může z funkce kdykoli odstoupit. Zákon dále upravuje možné podmínky obsažené v závěti a způsob doložení času. Zůstavitel může do závěti zahrnout také příkaz dědici, který je povinen tento příkaz splnit a pozbývá dědictví, pokud jej nesplní. Příkaz by měl být splněn do nejvyšší možné míry, a když není možné splnit jej přesně, tedy alespoň co nejlépe. Závěť je možno zrušit či odvolat, stejně jako tomu bylo dříve.

⁷¹ Zákon č. 89/ 2012 Sb., *občanský zákoník*, § 1482, odst. 1 a 2

⁷² Závislým je zde míněna osoba závislá na alkoholu, psychotropních látkách či hazardu v rámci duševní poruchy.

3.2.2.2. Dědění ze zákona

Dědění ze zákona přetrvává stejně jako ve starém zákoníku rozdělené do skupin, ale s několika změnami a novinkami. Tuto část upravuje zákon č. 89/ 2012 Sb., *občanský zákoník*, § 1633 – 1641. Dědicové jsou rozděleni do šesti tříd místo do čtyř, jak tomu bylo ve starém zákoníku. Pokud nedědí žádný dědic z těchto šesti tříd, dědictví přechází na stát, který je v očích zákona právoplatným dědicem a tento jev se nazývá odúmrť. První čtyři skupiny dědiců zůstávají stejné jako ve staré verzi zákona, přičemž je do okruhu dědiců zahrnut nově i ten, kdo žil se zůstavitelem nejméně rok ve společné domácnosti. V páté skupině dědiců nově dědí prarodiče rodičů zůstavitele, a pokud nedědí nikdo v této skupině, v šesté dědí děti dětí sourozenců zůstavitele. Nově zákon také připouští možnost příbuznosti z více než jedné strany, přičemž dědic má dědické právo z každé strany.

3.2.2.3. Vydědění

Vydědění je možné jak podle starého, tak i podle nového dědického práva. V zákoně č. 89/ 2012 Sb., *občanský zákoník* § 1646-1649 však najdeme novinky oproti vydědění upravené zákonem č. 40/ 1964 Sb., *občanským zákoníkem*. Zůstavitel může vydědit nepominutelného dědice prohlášením o vydědění a nejdůležitější změnou je, že v tomto prohlášení musí být uveden důvod vydědění. Pokud zůstavitel neuvede důvod vydědění, nebo pokud se tento důvod neprokáže, má potomek právo na povinný díl.

3.2.2.4. Odpovědnost dědiců za dluhy zůstavitele

Dědic je odpovědný za dluhy zůstavitele stejně jako ve staré verzi dědického zákona ovšem NOZ zde také přináší několik změn. Odpovědnost za dluhy upravuje zákon č. 89/ 2012 Sb., *občanský zákoník* v § 1701 – 1713. Ve staré úpravě byl dědic odpovědný za dluhy pouze do výše nabyté pozůstalosti, v nové úpravě je však odpovědný za dluhy v plném rozsahu. Tuto odpovědnost dědic může zkrátit, pokud si vyhradil soupis pozůstalosti před soudem. V případě že si vyhradil soupis pozůstalosti, je odpovědný za dluhy zůstavitele jen do výše nabytého dědictví. Věřitel si může u soudu vyžádat odloučení pozůstalosti, kdy bude tato spravována jako oddělené jmění, pokud je k tomu oprávněný důvod (předlužení dědice). Dědic si naopak může u soudu vyžádat doložení pohledávek od věřitelů, které nemá povinnost uspokojovat až do skončení tohoto řízení. Věřitel, který se nepřihlásí v dané lhůtě, nemá právo na uspokojení pohledávky (existují výjimky).

4. Terminologie nového občanského zákoníku a její francouzské ekvivalenty

V novém občanském zákoníku nalezneme mnoho termínů, které stará úprava neznala a které mohou znít pro českého občana poněkud cize, i když jsou to termíny české. Většina termínů, stejně jako jevů, které popisují, byla převzata ze starších zákoníků. V této kapitole se budeme zabývat novými českými pojmy a jejich možným překladem do francouzštiny. Termíny zmíněné v této kapitole, jsou vybrané podle názvů skupin paragrafů, ale také podle nových právních jevů, které se v NOZ vyskytují. Termínem podle nového právního jevu jsou zde myšlené například odkaz a odkazovník (a mnohé další). Termíny nejprve stručně popíšeme a pokusíme se je přeložit podle významu co nejlépe za pomoci dvojjazyčných i jednojazyčných slovníků. Po této části se pokusíme dohledat termín v dvojjazyčných slovnících a nakonec uvedeme oficiální termín z francouzského *Code civil*, pokud popisovaný jev ve francouzském dědickém právu existuje. Rozdělení kapitoly bude kopírovat rozdělení dědického zákona do dílů a termíny budou seřazené podle toho, jak se objevují v zákoníku. Výběr termínů podmínila hlavně jejich novost v dědickém právu.

4.1. Díl první, právo na pozůstalost

V prvním dílu dědického práva nalezneme hned několik právních novinek, budeme se zde zabývat šesti z nich, tedy: odkazem, odkazovníkem, dědickým nápadem, zřeknutím se dědického práva, nepominutelným dědicem a vzdáním se dědictví.

4.1.1. Odkaz

Je to doplněk závěti, kterým se zřizuje povinnost vydání věci osobě obtížená odkazem či zřízení práva odkazovníku. Online slovník překládá slovo odkaz jako *legs (m.)* nebo *héritage (m.)*.⁷³ Další ze slovníků překládá slovo odkaz (zůstavení čeho v závěti) jako *legs (m.)*.⁷⁴ V tomto případě jde o jasnou ekvivalenci termínů, tedy překladatelský postup substituce.

⁷³ Lingea s.r.o., *slovníky.lingea.cz*, [online] © 2014 [cit. 08-04-2014]. Dostupné z <http://slovníky.lingea.cz/>

⁷⁴ Václav Vlasák, *Francouzsko-český a česko-francouzský slovník, část česko-francouzská*, Státní pedagogické nakladatelství, 1997, str. 336

Právníkový slovník nabízí to samé překladové řešení, tedy *legs (m.)*.⁷⁵ Francouzský *Code civil* mluví o odkazu také jako o *legs (m.)*, pouze na rozdíl od českého, jich udává několik druhů.⁷⁶

4.1.2. Odkazovník

Je osoba, které bylo odkazem něco odkázáno a vůči které má osoba obtížená odkazem povinnost. Vezmeme-li v úvahu předchozí překlad slova odkaz, z něj budeme vycházet i při překladu slova odkazovník. Jak již tedy bylo řečeno, odkaz překládáme jako *legs (m.)*, přičemž odkázat ve smyslu zanechat jako dědictví překládají všechny výše zmíněné slovníky jako *léguer*. Budeme-li se držet jednoslovného tvaru slova, můžeme použít příponu –eur (která evokuje podstatné jméno odvozené od slovesa jako například *menteur (m.)*)⁷⁷ a dostaneme tak tvar *léguetur (m.)*. Tento překlad ale navozuje dojem, že je dotyčný vykonavatelem činnosti. Můžeme spíše použít příčestí, čímž vystihneme, že je odkazovník příjemcem děje, tedy *légué (m.)*. Metoda překladu byla použita nejdříve ta nejjednodušší, tedy kalk, díky které zůstaly zachovány mluvnické kategorie, a termín byl vytvořen metodou skládání slov. Pro druhou možnost jsme použili metodu transpozice, kdy jsme nahradili původní podstatné jméno slovesem ve tvaru příčestí. Odborný právníkový slovník nabízí jako překlad slova odkazovník slovní spojení *bénéficiaire (m.) du legs*⁷⁸ (jakožto ten kdo má prospěch z odkazu, což odpovídá definici odkazovníka). Ve francouzském *Code civil* nalezneme jako ekvivalent odkazovníka slovo *légataire (m.)*,⁷⁹ který odpovídá českému termínu v plném rozsahu.

4.1.3. Dědický nápad

Je vznik dědického práva v okamžiku smrti zůstavitele. Chceme-li přeložit tento termín, musíme nejprve proniknout do přesného významu termínu dědický nápad, tedy vlastně připadnutí dědického práva. Slovník nabízí překlad slova připadnout jako *être dévolu à qn* nebo *échoir*⁸⁰. Termín by bylo tedy možné přeložit jako *dévolution (f.) successorale*. O slově *dévolution (f.)* sice *Dictionnaire du vocabulaire juridique* říká, že je to soubor

⁷⁵ Markéta Larišová, *Francouzsko-český, česko-francouzský právníkový slovník*, Plzeň : Aleš Čeněk, 2008, str. 96

⁷⁶ Article 1002 du *Code civil*

⁷⁷ *Menteur* – lhář, *mentir* - lhát

⁷⁸ Markéta Larišová, *Francouzsko-český, česko-francouzský právníkový slovník*, Plzeň : Aleš Čeněk, 2008, str. 97

⁷⁹ Article 1005 du *Code Civil*

⁸⁰ Václav Vlasák, *Francouzsko-český a česko-francouzský slovník, část česko-francouzská*, Státní pedagogické nakladatelství, 1997, str. 504 ; Lingea s.r.o., *slovníky.lingea.cz*, [online] © 2014 [cit. 09-04-2014]. Dostupné z <http://slovníky.lingea.cz/>

pravidel regulujících převod pozůstalosti na dědice,⁸¹ takže výše zmíněný překlad neodpovídá přesně významu a přídavné jméno *successorale* je, dá se říci, již zbytečné vzhledem k tomu, že je do významu slova již zahrnuto. Metodou použitou k překladu je zde modulace, kterou byly zachovány mluvnické kategorie, ovšem došlo k posunutí významu. Právníkový slovník nabízí možnost *dévolution (f.)* jako přechod dědictví,⁸² což není to samé. Ve francouzském *Code Civil* nalezneme jako možný ekvivalent *l'ouverture des successions*, tedy připadnutí dědictví,⁸³ což odpovídá obsahu českého termínu.

4.1.4. Zřeknutí se dědictvého práva

Je akt, kterým se dědic zřiká svého nároku na dědictví ještě před smrtí zůstavitele a to smlouvou s ním uzavřenou. Slovníky zde nabízejí možnost překladu slovesa zřici se jako *renoncer à qc* nebo *abandonner qc*.⁸⁴ Právníkový slovník mluví o slově *renonciation (f.)*,⁸⁵ které by se v tomto případě dalo použít jako zřeknutí se nebo vzdání se, což tomuto termínu vyhovuje. Jako dědictvé právo můžeme použít výrazu *droit (m.) de succession*, o kterém však výslovně nemluví žádný ze slovníků. Český termín bychom tedy mohli přeložit jako *renonciation (f.) au droit de succession*. Pro překlad jsme zde použili metodu transpozice, kdy jsme nahradili spojení dědictvé právo spojením *droit (m.) de succession*. Ve francouzském *Code civil* jsme možnost zřeknout se dědictvého práva ještě před smrtí zůstavitele nenašli, dá se z toho tedy předpokládat, že právní ekvivalent neexistuje. Nepominutelný dědic se ale může zřici před smrtí zůstavitele povinnosti něco vykonat, a to veřejnou listinou.⁸⁶

4.1.5. Nepominutelný dědic

Nepominutelným dědicem je potomek zůstavitele, který má právo na povinný díl i když nebyl zmíněn v závěti, pokud ho zůstavitel oprávněně nevydělil. Po rozdělení termínu na části je pro nás nejdůležitější přeložit slovo nepominutelný. Z něj slovo pominout

⁸¹ „Ensemble des règles régissant la transmission de la succession aux héritiers.“ – Cristophe Albiges, *Dictionnaire du vocabulaire juridique*, Lexis Nexis, 2008, p. 147

⁸² Markéta Larišová, *Francouzsko-český, česko-francouzský právníkový slovník*, Plzeň : Aleš Čeněk, 2008, str. 53

⁸³ Article 720 du *Code Civil*

⁸⁴ Václav Vlasák, *Francouzsko-český a česko-francouzský slovník, část česko-francouzská*, Státní pedagogické nakladatelství, 1997, str. 876; Lingea s.r.o., *slovníky.lingea.cz*, [online] © 2014 [cit. 09-04-2014]. Dostupné z <http://slovníky.lingea.cz/>

⁸⁵ Markéta Larišová, *Francouzsko-český, česko-francouzský právníkový slovník*, Plzeň : Aleš Čeněk, 2008, str. 155

⁸⁶ Article 929, 930 du *Code civil*

překládají slovníky jako *omettre* či *negliger*.⁸⁷ Ovšem pomínutelný jako přídavné jméno můžeme zaměnit za jeho synonymum, tedy zanedbatelný, jehož překlad pak najdeme jako *negligeable*.⁸⁸ Ve stejných zdrojích najdeme překlad slova dědic jako *héritier (m.)*. Vyjdeme-li z těchto informací a použijeme-li nejjednodušší formu překladu, dostaneme překlad termínu nepomínutelný dědic jako *héritier (m.) non-negligeable*. Metodou překladu je v tomto případě kalk. V *Code civil* najdeme ekvivalent nepomínutelného dědice jako *héritier (m.) réservataire* (tedy dědic který má právo na určitý podíl z pozůstalosti),⁸⁹ který odpovídá obsahem termínu českému.

4.1.6. Vzdání se dědictví

Je akt, kterým se dědic může před soudem vzdát ve prospěch jiného dědice a to až po přijetí dědictví. Jelikož vzdát se překládají použité slovníky stejně jako zřeknout se, tedy *renoncer à*,⁹⁰ problémem je tu možnost záměny termínu s zřeknutím se dědictví, což samozřejmě není to samé. Vzdání se dědictví ale znamená, že se vzdáme celého dědictví, čili *succession (f.)*⁹¹ a celý termín bychom tedy mohli přeložit jako *renonciation (f.) à la succession*. V tomto případě jsme opět použili metodu kalku. Pokud nahlédneme do právníckého slovníku, ten nabízí *renonciation (f.) à une succession*.⁹² V *Code civil* nalezneme slovní spojení *renoncer à des droits d'une succession* nebo také *renonciation (f.) à une succession*.⁹³ Zde je jasné že při neexistenci jevu jako je vzdání se dědictví, není v *Code civil* třeba rozlišovat mezi vzdáním se a zřeknutím se.

⁸⁷ Václav Vlasák, *Francouzsko-český a česko-francouzský slovník, část česko-francouzská*, Státní pedagogické nakladatelství, 1997, str. 427; Lingea s.r.o., *slovníky.lingea.cz*, [online] © 2014 [cit. 09-04-2014]. Dostupné z <http://slovníky.lingea.cz/>

⁸⁸ Markéta Larišová, *Francouzsko-český, česko-francouzský právní slovník*, Plzeň : Aleš Čeněk, 2008, str. 110; Václav Vlasák, *Francouzsko-český a česko-francouzský slovník, část česko-francouzská*, Státní pedagogické nakladatelství, 1997, str. 832; Lingea s.r.o., *slovníky.lingea.cz*, [online] © 2014 [cit. 09-04-2014]. Dostupné z <http://slovníky.lingea.cz/>

⁸⁹ Article 912 du *Code Civil*

⁹⁰ Václav Vlasák, *Francouzsko-český a česko-francouzský slovník, část česko-francouzská*, Státní pedagogické nakladatelství, 1997, str. 808; Lingea s.r.o., *slovníky.lingea.cz*, [online] © 2014 [cit. 10-04-2014]. Dostupné z <http://slovníky.lingea.cz/>

⁹¹ Tamtéž, str. 67

⁹² Markéta Larišová, *Francouzsko-český, česko-francouzský právní slovník*, Plzeň : Aleš Čeněk, 2008, str. 155

⁹³ Article 722, 804 du *Code Civil*

4.1.7. Přehled termínů

Český termín	Možný překlad	Překladatelský postup	Ekvivalent z <i>Code civil</i>
Odkaz	<i>Legs (m.)</i>	Substituce	<i>Legs (m.)</i>
Odkazovník	<i>Légué (m.)</i>	Transpozice	<i>Légataire (m.)</i>
Dědický nápad	<i>Dévolution (f.) successorale</i>	Modulace	<i>Ouverture (f.) des successions</i>
Zřeknutí se dědického práva	<i>Renonciation (f.) au droit de succession</i>	Taranspozice	Nenalezeno
Nepominutelný dědic	<i>Héritier (m.) non-negligeable</i>	Kalk	<i>Héritier (m.) réservataire</i>
Vzdání se dědictví	<i>Renonciation (f.) à la succession</i>	Kalk	<i>Renonciation (f.) à une succession</i>

4.2. Díl druhý, pořízení pro případ smrti

V tomto díle NOZ nalezneme nejvíce nových termínů z celého dědického práva, protože tato část prošla celou řadou změn a úprav. Termíny, kterými se zde budeme zabývat, jsou následující: dovětek, uvolněný podíl, náhradnictví, svěřenské nástupnictví, závěť pořízená soukromou listinou, závěť pořízená veřejnou listinou, odkládací podmínka, následný dědic, přední dědic, neúčinná zrušovací doložka a dědická smlouva.

4.2.1. Dovětek

Je způsob stanovení odkazu, příkazu nebo podmínky, s obdobnými pravidly jako platí pro závěť. Hledáme-li dovětek ve slovnících, nalezneme překlad slova dovětek v knižním smyslu, jako *post-scriptum (m.)*⁹⁴ nebo i v případě kdy se hovoří o závěti jako *codicille (m.)*,⁹⁵ což ale může být bráno i jako dodatek. Právní slovník hovoří o

⁹⁴ Václav Vlasák, *Francouzsko-český a česko-francouzský slovník, část česko-francouzská*, Státní pedagogické nakladatelství, 1997, str. 91

⁹⁵ Lingea s.r.o., *slovniky.lingea.cz*, [online] © 2014 [cit. 10-04-2014]. Dostupné z <http://slovniky.lingea.cz/>

*codicille (m.)*⁹⁶ jako o dodatku k závěti, nikoli jako o dovětku, stejně tak také *Dictionnaire du vocabulaire juridique*.⁹⁷ V tom případě je možné termín přeložit opisem, tedy vystihnout hlavně jeho podstatu. V tomto případě by tedy bylo možné přeložit dovětek jako *ordre (m.) testamentaire* což by vyjadřovalo vlastnost dovětku něco nařídít a fungovat přitom jako samostatné pořízení pro případ smrti. V tomto případě by se tedy jednalo o překladovou metodu modulace. Pokud nahlédneme do *Code civil*, nalezneme výraz *testament (m.) sous titre de legs*⁹⁸. Tento výraz odpovídá dovětku, ale pouze co se týče odkazu, nezahrnuje již ostatní možnosti dovětku. Z toho můžeme usuzovat, že přesný ekvivalent dovětku ve francouzském dědickém právu neexistuje.

4.2.2. Uvolněný podíl

Je část dědictví a to dědice, který z nějakého důvodu nedědí a nemá ani náhradníka, která se přičte poměrně k podílům ostatních povolaných dědiců. Jako překlad slova uvolnit se nabízí nejlépe možnost *libérer*, která zahrnuje nejen uvolnění jako osvobození fyzické, ale také zbavení se závazků.⁹⁹ Jako podíl dědictví se nabízí překlad *part (f.) d'héritage*¹⁰⁰. V tom případě bychom mohli přeložit uvolněný podíl jako *part (f.) d'héritage libéré*, abychom zachovali představu že se jedná o dědický podíl. V tomto případě se jedná o překladový postup zřetřující transpozice. Právní slovník nenabízí možnost překladu termínu uvolněný podíl, pouze překlad slovního spojení dědický podíl, a to nikoli jako *part d'héritage (f.)*, ale jako *part héréditaire (f.)*.¹⁰¹ Ve francouzském zákoníku nenajdeme uvolněný podíl, protože se s ním nepočítá. Ten kdo se vzdává dědictví, se musí vzdát ve prospěch další osoby, tedy podíl přechází na tuto osobu. Ekvivalent jsme v *Code Civil* nenalezli a i zde se z toho dá usuzovat, že tento jev ve francouzském dědickém právu neexistuje.

⁹⁶ Markéta Larišová, *Francouzsko-český, česko-francouzský právní slovník*, Plzeň : Aleš Čeněk, 2008, str. 38

⁹⁷ Christophe Albiges, *Dictionnaire du vocabulaire juridique*, Lexis Nexis, 2008, p. 80

⁹⁸ Article 967 du *Code Civil*

⁹⁹ Václav Vlasák, *Francouzsko-český a česko-francouzský slovník, část česko-francouzská*, Státní pedagogické nakladatelství, 1997, str. 729; Lingea s.r.o., *slovníky.lingea.cz*, [online] © 2014 [cit. 10-04-2014]. Dostupné z <http://slovníky.lingea.cz/>

¹⁰⁰ Tamtéž, str. 408

¹⁰¹ Markéta Larišová, *Francouzsko-český, česko-francouzský právní slovník*, Plzeň : Aleš Čeněk, 2008, str. 122

4.2.3. Náhradnictví

Je jev při kterém zůstavitel povolá náhradníka povolánému dědici, pokud ten dědictví nenabude. Ve slovnících najdeme překlad slova náhradník, tedy *remplaçant (m.)*,¹⁰² který je velmi blízko. Můžeme zde použít slovo *remplacement (m.)*, jako nahrazení jednoho druhým, přičemž pro upřesnění významu je třeba použít dalšího slova. Nabízí se tedy možnost překladu jako *remplacement (m.) des héritiers*, ve smyslu nahrazení dědiců, což odpovídá obsahu termínu náhradnictví. V tomto případě jsme použili překladovou metodu modulace. V právnickém slovníku nenalezneme překladové řešení tohoto termínu, stejně jako ve francouzském dědickém právu. Můžeme tedy předpokládat, že ani tento jev ve francouzském dědickém právu neexistuje.

4.2.4. Svěřenské nástupnictví

Je zůstavitelova možnost povolat dědice po dědici, zakázat dědici manipulovat s dědictvím, povolat za dědice někoho kdo ještě není nebo povolat dědice na určitou dobu. Zde oba používané slovníky nabízejí překlad slova nástupnictví jako *succession (f.)*,¹⁰³ s kterým zde není problém. U překladu slova svěřenský budeme vycházet ze slova svěřit, *confier à*.¹⁰⁴ Toto sloveso vyjadřuje i smysl termínu, tedy že zůstavitel svěřuje dědictví určité osobě. Můžeme od slovesa odvodit přídavné jméno svěřený, tedy *confié* a přeložit termín jako *succession confiée (f.)*, nebo pro upřesnění *la succession confiée à héritier testamentaire*, tedy nástupnictví svěřené dědici ze závěti, přičemž toto řešení vyjadřuje to, že zůstavitel povolal nástupce závěti a nástupnictví mu svěřil. Pokud bychom chtěli použít termín náhradnictví, který si je s termínem svěřenské nástupnictví blízko, mohli bychom tento přeložit jako *remplacement des héritiers confiés*, tedy nástupnictví svěřené. V prvním případě se jedná o překladatelskou metodu kalku, v ostatních spíše o zřetěvující transpozici. V právnickém slovníku nenajdeme ekvivalent svěřenského nástupnictví. Ekvivalent tohoto jevu nenacházíme ani v *Code civil* z čehož opět můžeme usuzovat že francouzské dědické právo tento jev nezná. Nalezneme zde jen jev *liberalité (f.) graduelle* či *résiduelle*,¹⁰⁵ které ale nejsou ekvivalenty, pouze podobným jevem, kdy majetek může přejít na dědice obdarovaného,

¹⁰² Václav Vlasák, *Francouzsko-český a česko-francouzský slovník, část česko-francouzská*, Státní pedagogické nakladatelství, 1997, str. 273; Lingea s.r.o., *slovníky.lingea.cz*, [online] © 2014 [cit. 10-04-2014]. Dostupné z <http://slovníky.lingea.cz/>

¹⁰³ Václav Vlasák, *Francouzsko-český a česko-francouzský slovník, část česko-francouzská*, Státní pedagogické nakladatelství, 1997, str. 288; Lingea s.r.o., *slovníky.lingea.cz*, [online] © 2014 [cit. 10-04-2014]. Dostupné z <http://slovníky.lingea.cz/>.

¹⁰⁴ Tamtéž, str. 649

¹⁰⁵ Article 1048 - 1061 du *Code civil*

ale to platí jen pro první stupeň nebo pro část majetku. Navíc majetku, který není dědictvím.

4.2.5. Pořizovací nezpůsobilost

Je stav, za kterého zůstavitel nemůže pořídit pro případ smrti. Podíváme-li se do online slovníku Lingea, nalezneme zde překlad slovesa pořídit (ve smyslu pořídit závěť) jako *tester*, druhý slovník tuto možnost překladu nenabízí, pouze překlad slova závěť, tedy *testament (f.)*. Oba slovníky překládají slovo nezpůsobilost jako *incapacité (f.)*¹⁰⁶ přičemž toto jméno se pojí s předložkou *de*. Dostaneme tedy *incapacité de tester (f.)*. V tomto případě byla použita metoda transpozice. V právnickém slovníku nalezneme pouze překlad slova nezpůsobilost, tedy *incapacité (f.)*.¹⁰⁷ V *Code civil* se nemluví přímo o pořizovací nezpůsobilosti, je zde pouze zmíněno, že pořizovat může každá osoba způsobilá k právním úkonům.¹⁰⁸

4.2.6. Závěť pořízená soukromou listinou

Je forma závěti, která musí být vlastní rukou zůstavitele napsána i podepsána, nebo jen podepsána před svědky. Překlad slova závěť je jasný, tedy *testament (m.)*¹⁰⁹ a překlad konceptu soukromoprávní listiny nabízí slovníky jako *acte sous seing privé (m.)*.¹¹⁰ Budeme-li vycházet z těchto informací, nabízí se překlad *testament (m.) par acte sous seing privé*. V tomto případě se jedná o modulaci. Právníkový slovník nabízí jako překlad *testament (m.) olographe*¹¹¹ stejně jako *Code civil*,¹¹² tedy závěť pořízená vlastní rukou, což není úplným ekvivalentem, jelikož nezahrnuje možnost napsat závěť jinak než vlastní rukou a jen ji podepsat za přítomnosti svědků.

¹⁰⁶ Václav Vlasák, *Francouzsko-český a česko-francouzský slovník, část česko-francouzská*, Státní pedagogické nakladatelství, 1997, str. 847, 312; Lingea s.r.o., *slovníky.lingea.cz*, [online] © 2014 [cit. 10-04-2014]. Dostupné z <http://slovníky.lingea.cz/>

¹⁰⁷ Markéta Larišová, *Francouzsko-český, česko-francouzský právníkový slovník*, Plzeň : Aleš Čeněk, 2008, str. 84

¹⁰⁸ Article 967 du *Code civil*

¹⁰⁹ Václav Vlasák, *Francouzsko-český a česko-francouzský slovník, část česko-francouzská*, Státní pedagogické nakladatelství, 1997, str. 847; Lingea s.r.o., *slovníky.lingea.cz*, [online] © 2014 [cit. 11-04-2014]. Dostupné z <http://slovníky.lingea.cz/>

¹¹⁰ Markéta Larišová, *Francouzsko-český, česko-francouzský právníkový slovník*, Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, str. 16; Václav Vlasák, *Francouzsko-český a česko-francouzský slovník, část francouzsko-česká*, Státní pedagogické nakladatelství, 1997, str. 597

¹¹¹ Markéta Larišová, *Francouzsko-český, česko-francouzský právníkový slovník*, Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, str. 179

¹¹² Article 969 du *Code civil*

4.2.7. Závěť pořízená veřejnou listinou

Je závěť sepsaná ve formě listiny, která byla vydána orgánem veřejné moci či ji za takovou zákon prohlašuje. Překlad slova závěť byl již výše zmíněn a použijeme ho stejně. Pro překlad veřejné listiny použijeme překlad *titre authentique (m.)*.¹¹³ V tomto případě není nutné používat dále slova *titre (m.)*, které představuje listinu, protože ta je již vyjádřena slovem závěť. Pro překlad se tedy nabízí *testament (m.) authentique*. Zde byla k překladu použita zhušťující transpozice. V právnickém slovníku nalezneme také tento překlad, spolu s dalším a to *testament par acte public (m.)*.¹¹⁴ V *Code civil* se hovoří o *testament par acte public (m.)*.¹¹⁵ Můžeme předpokládat, že jsou možné oba překlady, jelikož významy slov *acte public (m.)* a *acte authentique (m.)* odpovídají české veřejné listině. V právnickém slovníku nalezneme spíše *acte authentique (m.)*, v *Code civil* spíše *acte public (m.)*.¹¹⁶

4.2.8. Odkládací podmínka

Je podmínka možná v závěti, kdy zůstavitel podmíní nabytí dědictví. Zde nebude problém přeložit termín přesně za pomoci slov podmínka, tedy *condition (f.)*¹¹⁷ a překladu slova odkládací, v právním slova smyslu, tedy *dilatoire*.¹¹⁸ Vyjdeme-li z těchto překladových řešení, nabízí se zde možnost *condition (f.) dilatoire* jako nejjednodušší řešení. V tomto případě se jedná o kalk. V právnickém slovníku odkládací podmínku nenajdeme, stejně jako v *Code civil*, z čehož se opět dá usoudit, že tato ve francouzském právu neexistuje.

4.2.9. Rozvazovací podmínka

Je podmínka zahrnutá do závěti, a jejím splněním zaniká účinnost právního úkonu. Jako rozvazovací podmínka je posuzován například příkaz. Zde můžeme slovo rozvazovat

¹¹³ Lingea s.r.o., *slovníky.lingea.cz*, [online] © 2014 [cit. 11-04-2014]. Dostupné z <http://slovníky.lingea.cz/>

¹¹⁴ Markéta Larišová, *Francouzsko-český, česko-francouzský právní slovník*, Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, str. 179

¹¹⁵ Article 969 du *Code civil*

¹¹⁶ Tamtéž + Cristophe Albiges, *Dictionnaire du vocabulaire juridique*, Lexis Nexis, 2008, p. 9

¹¹⁷ Václav Vlasák, *Francouzsko-český a česko-francouzský slovník, část česko-francouzská*, Státní pedagogické nakladatelství, 1997, str. 410; Lingea s.r.o., *slovníky.lingea.cz*, [online] © 2014 [cit. 12-04-2014]. Dostupné z <http://slovníky.lingea.cz/>

¹¹⁸ Lingea s.r.o., *slovníky.lingea.cz*, [online] © 2014 [cit. 11-04-2014]. Dostupné z <http://slovníky.lingea.cz/>; Václav Vlasák, *Francouzsko-český a česko-francouzský slovník, část francouzsko-česká*, Státní pedagogické nakladatelství, 1997, str. 198

přeložit jako *résilier*¹¹⁹ ve smyslu zrušit, protože se tím ruší účinnost. Dostaneme zde tedy termín *condition (f.) resiliente*. I v tomto případě se jedná o překladatelskou metodu kalku. V právnickém slovníku zmínku o rozvazovací podmínce nenajdeme stejně jako v *Code civil* a opět z toho můžeme vyvodit že tento jev ve francouzském dědickém právu neexistuje.

4.2.10. Následný dědic

Je ten, komu bylo zůstavěno s podmínkou a čeká se, až bude splněna. Zde je největším problémem překlad slova následný. Nejlépe významu odpovídá překlad *suivant* jakožto následující nebo *ajourné* jakožto odsunutý.¹²⁰ Nabízí se tedy překlad *héritier (m.) ajourné* jakožto dědic odložený v právu na dědictví. Zde byl termín přeložen metodou modulace. V právnickém slovníku ekvivalent následného dědice nenajdeme. Nezmiňuje se o něm ani *Code civil*, což se dalo předpokládat vzhledem k tomu, že odkládací podmínku v něm také nenajdeme. Vezmeme-li v úvahu tyto skutečnosti, můžeme opět předpokládat, že tento jev neexistuje.

4.2.11. Přední dědic

Je dědic povoláný zůstavitelem bez podmínky. Zde narážíme na problém překladu přední, přičemž zde je dědic přední ne místně ale důležitostí, dá se říci, že je přednostní. Vezmeme-li v úvahu tuto teorii, nabízí se překlad slova přednostní a to *prioritaire*¹²¹ Můžeme tedy tento výraz přeložit jako *héritier (m.) prioritaire*. V tomto případě by se o překladu dalo říci, že se jedná také o modulaci. V právnickém slovníku nalezneme překlad předního dědice jako *héritier antérieur*.¹²² V *Code civil* nenalezneme ekvivalent předního dědice a tedy i zde můžeme usuzovat, že v něm tento jev neexistuje.

4.2.12. Neúčinná zrušovací doložka

Je prohlášení zůstavitele, že jeho následná pořizená pro případ smrti budou neplatná nebo jen v určité formě. Zde slovníky nabízí následující řešení: pro slovo neúčinný překlad *inefficace* nebo *sans effet*, pro slovo zrušovací odvozeninu ze slova zrušit

¹¹⁹ Václav Vlasák, *Francouzsko-český a česko-francouzský slovník, část česko-francouzská*, Státní pedagogické nakladatelství, 1997, str. 553; Lingea s.r.o., *slovníky.lingea.cz*, [online] © 2014 [cit. 11-04-2014]. Dostupné z <http://slovníky.lingea.cz/>;

¹²⁰ Václav Vlasák, *Francouzsko-český a česko-francouzský slovník, část česko-francouzská*, Státní pedagogické nakladatelství, 1997, str. 344 (viz. *ajourner*)

¹²¹ Lingea s.r.o., *slovníky.lingea.cz*, [online] © 2014 [cit. 11-04-2014]. Dostupné z <http://slovníky.lingea.cz/>; Václav Vlasák, *Francouzsko-český a česko-francouzský slovník, část česko-francouzská*, Státní pedagogické nakladatelství, 1997, str. 480

¹²² Markéta Larišová, *Francouzsko-český, česko-francouzský právní slovník*, Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, str. 79

(*abroger*) *d'abrogation* a pro slovo doložka *clause (f.)*.¹²³ Nabízí se tu tedy řešení *clause (f.) d'abrogation sans effet* (přičemž *sans effet* zní lépe, neboť navozuje pocit, že nemá výsledek). V tomto případě byla použita metoda transpozice zřetřující. V dvojjazyčném právnickém slovníku nenajdeme zmínku o této doložce. V *Dictionnaire du vocabulaire juridique* najdeme jako zrušovací doložku (ovšem v rámci smlouvy) *clause résolutoire*,¹²⁴ která by se zde dala použít a překlad by pak zněl *clause résolutoire sans effet*. V *Code civil* nalezneme články hovořící o zrušovací doložce, ale ne v rámci dědického práva. Opět můžeme usuzovat, že zde tento jev ekvivalent nemá.

4.2.13. Dědická smlouva

Je smlouva uzavřená mezi zůstavitelem a druhou stranou, o povolání za dědice nebo odkazovníka. Zde by bylo možné přeložit výraz doslovně za pomoci nabízených slov ze slovníků, jako je *successoral* pro dědický a *contract (m.)* pro smlouvu.¹²⁵ Dostali bychom zde překlad *contract successoral (m.)*, který odpovídá obsahu českého termínu. V tomto případě tedy byl termín přeložen metodou kalku. Právní slovník tento termín nenabízí. V *Code civil* nenajdeme přesný ekvivalent dědické smlouvy, najdeme zde termín *libéralité (f.)*, který ale odpovídá spíše darovací smlouvě.¹²⁶ Pro případ smrti je možné pořídit pouze jedním z druhů závětí.

4.2.14. Přehled termínů

Český termín	Možný překlad	Překladačský postup	Ekvivalent v <i>Code civil</i>
Dovětek	<i>Ordre (m.) testamentaire</i>	Modulace	<i>Testament (m.) sous titre de legs</i>
Uvolněný podíl	<i>Part (f.) d'héritage libéré</i>	Transpozice	Nenalezen
Náhradnictví	<i>Remplacement (m.) des héritiers</i>	Modulace	Nenalezen

¹²³ Lingea s.r.o., *slovníky.lingea.cz*, [online] © 2014 [cit. 11-04-2014]. Dostupné z <http://slovníky.lingea.cz/>; Václav Vlasák, *Francouzsko-český a česko-francouzský slovník, část česko-francouzská*, Státní pedagogické nakladatelství, 1997, str. 308, 83, 875

¹²⁴ Christophe Albiges, *Dictionnaire du vocabulaire juridique*, Lexis Nexis, 2008, p. 78

¹²⁵ Lingea s.r.o., *slovníky.lingea.cz*, [online] © 2014 [cit. 11-04-2014]. Dostupné z

<http://slovníky.lingea.cz/>; Václav Vlasák, *Francouzsko-český a česko-francouzský slovník, část francouzsko-česká*, Státní pedagogické nakladatelství, 1997, str. 622; Václav Vlasák, *Francouzsko-český a česko-francouzský slovník, část česko-francouzská*, Státní pedagogické nakladatelství, 1997, str. 604

¹²⁶ Article 893 du *Code civil*

Svěřenské nástupnictví	<i>Succession (f.) confiée</i>	Kalk	Nenalezeno
Požizovací nezpůsobilost	<i>Incapacité (f.) de tester</i>	Transpozice	Nenalezeno
Závěť pořízená soukromou listinou	<i>Testament (m.) par acte sous seing privé</i>	Modulace	<i>Testament (m.) olographe</i>
Závěť pořízená veřejnou listinou	<i>Testament (m.) authentique</i>	Transpozice	<i>Testament (m.) par acte public</i>
Odkládací podmínka	<i>Condition (f.) dilatoire</i>	Kalk	Nenalezeno
Rozvazovací podmínka	<i>Condition (f.) résiliante</i>	Kalk	Nenalezeno
Následný dědic	<i>Héritier (m.) ajourné</i>	Modulace	Nenalezeno
Přední dědic	<i>Héritier (m.) prioritaire</i>	Modulace	Nenalezeno
Neúčinná zrušovací doložka	<i>Clause (f.) d'abrogation sans effet</i>	Transpozice	Nenalezeno
Dědická smlouva	<i>Contrat (m.) successoral</i>	Kalk	Nenalezeno

4.3. Díl třetí, odkaz

V následující části se budeme zabývat následujícími termíny, které se zde nově objevují: zřízení odkazu, obtížení odkazem, pododkaz a uvolněný odkaz.

4.3.1 Zřízení odkazu

Je zůstavitelovo nařízení určité osobě v pořízení pro případ smrti, aby odkazovníku vydala předmět odkazu. Jak bylo zmíněno výše (podkapitola 4.1), odkaz překládá

francouzské právo jako *legs (m.)* a zřízení nabízí slovníky jako *constitution (f.)* či *création (f.)*¹²⁷ Zde by bylo možné použít oba termíny, přičemž *constitution (f.)* je spíše spojené s právními jevy a českým slovem zřízení. Termín bychom tak mohli přeložit jako *constitution (f.) d'un legs*, překladatelským postupem kalkování. V právnickém slovníku ekvivalent nenajdeme. V *Code civil* nalezneme *faire un legs*,¹²⁸ najdeme ale i možnost *effectuer un legs*.¹²⁹

4.3.2. Obtížení odkazem

Je povinnost dědice předat odkázanou věc, stejně jako existence odkazu vzhledem k dědictví. Pro překlad slova obtížit najdeme ve slovnících slovo *grever*,¹³⁰ jakožto zatížit něčím. Slovo vyjadřuje zatížení nějakou povinností. Pro překlad termínu by se nabízela možnost *être grevé par un legs*, jakožto překlad transpozicí. V právnickém slovníku nenajdeme ekvivalent českého termínu. V *Code civil* se mluví o „*Les legs faits à un héritier*,“¹³¹ který částečně odpovídá českému termínu.

4.3.3. Pododkaz

Je odkaz, kterým obtížil zůstavitel odkazovníka. Tento termín by se dal přeložit inspirací z předchozích poznatků (viz. svěřenské nástupnictví), kdy následnost vyjadřuje slovo *graduel* jakožto odstupňovaný. V darech platí také jen pro jeden stupeň, dalo by se tedy předpokládat, že spojením smyslů se udrží obsah českého termínu. Dostali bychom zde tedy výraz *legs graduel (m.)*. Tento překladatelský postup je modulací. V právnickém slovníku zmínku o pododkazu nenajdeme, stejně jako v *Code civil*. *Code civil* se zmiňuje pouze o následném obdarování.¹³²

4.3.4. Uvolněný odkaz

Je odkaz, nebo část odkazu, která nepřipadne ani odkazovníku ani náhradníkovi, ale zůstane volná v případě, že je odkazovníků více. Zde se opět můžeme inspirovat překladem již provedeným a použít slovo *libéré* (viz 4.2.2.). V tom případě by vznikl

¹²⁷ Lingea s.r.o., *slovníky.lingea.cz*, [online] © 2014 [cit. 11-04-2014]. Dostupné z <http://slovníky.lingea.cz/>; Václav Vlasák, *Francouzsko-český a česko-francouzský slovník, část česko-francouzská*, Státní pedagogické nakladatelství, 1997, str. 876

¹²⁸ Article 610 du *Code civil*

¹²⁹ Administration française, Ministère de la justice, [online] avril 2014, [cit. 12/04/2014], dostupné z: <http://www.vos-droits.justice.gouv.fr/decès-succession-11957/preparer-sa-succession-autres-dispositifs-11993/donations-legs-assortis-dune-obligation-de-transmettre-un-bien-20421.html>

¹³⁰ Lingea s.r.o., *slovníky.lingea.cz*, [online] © 2014 [cit. 11-04-2014]. Dostupné z <http://slovníky.lingea.cz/>; Václav Vlasák, *Francouzsko-český a česko-francouzský slovník, část česko-francouzská*, Státní pedagogické nakladatelství, 1997, str. 844

¹³¹ Article 843 du *Code civil*

¹³² Tamtéž, article 1055

překlad *legs libéré (m.)*. V tomto případě se jedná o překlad metodou kalku. V právnickém slovníku překlad uvolněného odkazu nenalezneme. V Code civil nenalezneme ekvivalent uvolněného odkazu, je tedy možné, že zde neexistuje.

4.3.5. Přehled termínů

Český termín	Možný překlad	Překladatelský postup	Ekvivalent v <i>Code civil</i>
Zřízení odkazu	<i>Constitution (f.) d'un legs</i>	Kalk	<i>Faire un legs</i>
Obtížení odkazem	<i>Etre grevé par un legs</i>	Transpozice	<i>Legs (m.) faits à un héritier</i>
Pododkaz	<i>Legs (m.) graduel</i>	Modulace	Nenalezeno
Uvolněný odkaz	<i>Legs (m.) libéré</i>	Kalk	Nenalezeno

4.4. Díl čtvrtý, zákonná posloupnost

V této části se nevyskytuje příliš nových termínů, přesněji řečeno jen dva a to: odúmrť a několikeré příbuzenství.

4.4.1. Odúmrť

Je případnutí dědictví státu v případě, že nedědí žádný dědic podle pořizení ani podle zákonné posloupnosti. V tomto případě slovníky rovnou nabízejí překlad termínu odúmrť a to jako *succession (f.) en déshérence*¹³³ nebo pouze jako *déshérence (f.)*.¹³⁴ Což je substitucí. V Code civil nalezneme výraz *des successions en déshérence*,¹³⁵ který odpovídá českému termínu, ovšem s drobnými odchylkami.

4.4.2. Několikeré příbuzenství

Je stav, kdy je dědic příbuzný se zůstavitelem z více než jedné strany. V tomto případě se nabízí překlad několikerého, jako *multiple*, který vystihuje to, že je příbuzenství

¹³³ Václav Vlasák, *Francouzsko-český a česko-francouzský slovník, část česko-francouzská*, Státní pedagogické nakladatelství, 1997, str. 345

¹³⁴ Lingea s.r.o., *slovníky.lingea.cz*, [online] © 2014 [cit. 12-04-2014]. Dostupné z <http://slovníky.lingea.cz/>; Markéta Larišová, *Francouzsko-český, česko-francouzský právní slovník*, Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, str. 59

¹³⁵ Paragraphe 3, section 2 du *Code civil*

několikanásobné. Jako překlad příbuzenství se nabízí *parenté (f.)*.¹³⁶ Překlad českého termínu by ve francouzštině tedy mohl znít: *parenté (f.) multiple*, který vystihuje několikanásobné příbuzenství. Zde se jedná o překladatelskou metodu kalku. V právnickém slovníku možnost několikanásobného příbuzenství nenajdeme, stejně jako v *Code civil*, z čehož můžeme opět usuzovat, že francouzský zákoník tento jev nezná.

4.4.3. Přehled termínů

Český termín	Možný překlad	Překladatelský postup	Ekvivalent v <i>Code civil</i>
Odúmrť	<i>Succession (f.) en déshérence</i>	Substituce	<i>Succession (f.) en déshérence</i>
Několikeré příbuzenství	<i>Parenté (f.) multiple</i>	Kalk	Nenalezeno

4.5. Díl pátý, povinný díl

V této části se budeme zabývat termíny, jako je: odbytné, započtení na povinný díl a započtení na dědický podíl.

4.5.1. Odbytné

Je část dědictví, kterou si mezi sebou mohou domluvit nepominutelný dědic a ostatní dědici místo povinného dílu. V slovnících nalezneme dvě možnosti překladu a to *dédommagement (m.)* a *indemnisation (f.)*.¹³⁷ Mezi těmito dvěma překlady se více hodí *indemnisation (f.)*, protože druhý překlad navozuje dojem, že muselo dojít k určité škodě. *Indemnisation (f.)* má spíše povahu náhrady za něco, ne nutně za škodu a vyjadřuje spíše peněžní částku, což je v souladu s obsahem českého termínu. Zde se jedná o metodu modulace. Francouzský *Code civil* se zmiňuje pouze o odškodnění (*indemniser*) nepominutelného dědice, ovšem v jiné souvislosti. A to, pokud dar nebo

¹³⁶ Václav Vlasák, *Francouzsko-český a česko-francouzský slovník, část česko-francouzská*, Státní pedagogické nakladatelství, 1997, str. 298,497; Lingea s.r.o., *slovníky.lingea.cz*, [online] © 2014 [cit. 13-04-2014]. Dostupné z <http://slovníky.lingea.cz/>

¹³⁷ Václav Vlasák, *Francouzsko-český a česko-francouzský slovník, část česko-francouzská*, Státní pedagogické nakladatelství, 1997, str. 332; Markéta Larišová, *Francouzsko-český, česko-francouzský právní slovník*, Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, str. 85, 49 (viz *dédommager*)

dědictví, které zůstavitel odkázal, překročí výši povinného dílu, který musí být zachován pro nepominutelného dědice.¹³⁸

4.5.2. Započtení na povinný díl

Je započítání darů a bezplatné pomoci od zůstavitele do povinného dílu nepominutelného dědice. Vyjdeme-li zde z termínu nepominutelný dědic, který se objevuje v *Code civil*, tedy *héritier (m.) réservataire*,¹³⁹ povinný díl můžeme od tohoto termínu odvodit jako *réserve (f.)* (tedy to co je rezervováno). Je ale třeba upřesnit co je rezervováno, tedy nejlépe přídavným jménem dědický, čili *successorale*.¹⁴⁰ Pro slovo započtení můžeme použít slovesa *imputer*, které implikuje připočtení k něčemu.¹⁴¹ Z těchto informací tedy můžeme navrhnout překlad *imputation (f.) sur la réserve successorale*. Zde se dá říci, že se jedná o metodu modulace. V právnickém slovníku nenajdeme ekvivalent tohoto termínu. V *Code civil* nalezneme tento jev v *article 919-1*, který říká, že veškeré předešlé dary se započtou na povinný díl a používá zde výrazu : „...s'impute sur sa part de réserve...“¹⁴² O povinném dílu mluví zákon jako o *la réserve héréditaire*.¹⁴³

4.5.3. Započtení na dědický podíl

Je započtení darů a bezplatné pomoci od zůstavitele dědici do jeho části dědictví. Započtení se provádí pouze na přání zůstavitele, nebo pokud by byl jinak nepominutelný dědic znevýhodněn. Pro překlad slova započtení zůstaneme u předešlého řešení, tedy *imputation (f.)*. Pro přeložení dědického podílu použijeme překlad slova podíl, který nabízí slovník a to *part (f.)*.¹⁴⁴ Zde by se tedy nabízel překlad *imputation (f.) sur la part successorale*, pokud použijeme překlad slova dědický, který již byl zmíněn výše. Jednalo by se tedy o překlad kalkem. V *Code civil* nalezneme: „*La libéralité faite hors part successorale s'impute sur la quotité disponible*.“¹⁴⁵ Tento výraz odpovídá obsahu českého výrazu.

¹³⁸ Article 924 du *Code civil*

¹³⁹ Tamtéž, article 912

¹⁴⁰ Lingea s.r.o., *slovníky.lingea.cz*, [online] © 2014 [cit. 13-04-2014]. Dostupné z <http://slovníky.lingea.cz/>

¹⁴¹ Václav Vlasák, *Francouzsko-český a česko-francouzský slovník, část česko-francouzská*, Státní pedagogické nakladatelství, 1997, str. 835

¹⁴² Article 919-1 du *Code civil*,

¹⁴³ Tamtéž, article 912

¹⁴⁴ Václav Vlasák, *Francouzsko-český a česko-francouzský slovník, část česko-francouzská*, Státní pedagogické nakladatelství, 1997, str. 408

¹⁴⁵ „Dary mimo dědický podíl se započítávají na část, o které lze pořídit závět.“ Article 919-2 du *Code civil*

4.5.4. Přehled termínů

Český termín	Možný překlad	Překladatelský postup	Ekvivalent v <i>Code civil</i>
Odbytné	<i>Indemnisation (f.)</i>	Modulace	Nenalezeno
Započtení na povinný díl	<i>Imputation (f.) sur la réserve successorale</i>	Modulace	<i>S'imputer sur la part de réserve</i>
Započtení na dědický podíl	<i>Imputation (f.) sur la part successorale</i>	Kalk	<i>S'imputer sur la quotité disponible</i>

4.6. Díl šestý, právo některých osob na zaopatření

V tomto díle, který je velmi krátkou součástí dědického práva, nalezneme pouze jediný termín, který je dostatečně zajímavý pro překlad a to: právo na nutné zaopatření.

4.6.1. Právo na nutné zaopatření

Je právo pozůstalého manžela na peněžní částku z pozůstalosti, pokud mu byl odepřen povinný díl a pokud není schopen sám se živit. Nutné zaopatření je možné vykládat také jako výživné, tedy prostředky nutné k přežití. Zde můžeme použít překladu, který slovníky nabízí a to *pension (f.) alimentaire*.¹⁴⁶ Slovo *pension (f.)* nabízí slovník i jako nutné materiální zaopatření¹⁴⁷ což také odpovídá obsahu termínu. Možný překlad je v tomto případě tedy *droit (m.) à pension*. V *Code civil* také najdeme *droit (m.) à pension*.¹⁴⁸

4.6.2. Přehled termínů

Český termín	Možný překlad	Překladatelský postup	Ekvivalent v <i>Code civil</i>
Právo na nutné zaopatření	<i>Droit (m.) à pension</i>	Substituce	<i>Droit (m.) à pension</i>

¹⁴⁶ Václav Vlasák, *Francouzsko-český a česko-francouzský slovník, část česko-francouzská*, Státní pedagogické nakladatelství, 1997, str. 807; Lingea s.r.o., *slovníky.lingea.cz*, [online] © 2014 [cit. 13-04-2014]. Dostupné z <http://slovníky.lingea.cz/>; Markéta Larišová, *Francouzsko-český, česko-francouzský právní slovník*, Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, str. 126

¹⁴⁷ Václav Vlasák, *Francouzsko-český a česko-francouzský slovník, část česko-francouzská*, Státní pedagogické nakladatelství, 1997, str. 833

¹⁴⁸ Titre Ier, chapitre III, section 2, paragraphe 4 du *Code civil*

4.7. Díl sedmý, přechod pozůstalosti na dědice

V této části se budeme také zabývat nejzajímavějšími termíny, které se nově objevily v NOZ. Termíny, které rozebereme níže, jsou: výhrada soupisu, závěra pozůstalosti a odloučení pozůstalosti.

4.7.1. Výhrada soupisu

Je právo dědice na vyhrazení si soupisu pozůstalosti (určení jmění a hodnoty majetku) u soudu. Ve slovnících najdeme slovo výhrada, ve smyslu vyhrazení si něčeho jako *réserve (f.)*, nebo lépe jako sloveso *réserver*,¹⁴⁹ jelikož *réserve (f.)* znamená v dědickém právu spíše povinný díl. Soupis bychom mohli přeložit jako *catalogue (m.)*,¹⁵⁰ který nemá význam jen jako seznam. Nabízel by se tu tedy překlad celého termínu jako *réserve (f.) du catalogue* nebo *droit d'héritier à réserver un catalogue*, pokud bychom jej chtěli co nejvíce upřesnit. V tomto případě by se jednalo o překladatelskou metodu modulace. V právnickém slovníku tento termín nenajdeme. *Code civil* nabízí termín soupis pozůstalosti jako *l'inventaire de la succession (article 789)*, který je ale pouze doprovodným jevem k prohlášení o přijetí aktiv dědictví.¹⁵¹

4.7.2. Závěra pozůstalosti

Je opatření zajišťující pozůstalost v případech popsáných zákonem. V tomto případě je třeba proniknout do smyslu, tedy vyjádřit že pozůstalost je zajištěna, tedy chráněna pro dalšího dědice. Slovníky nám zde nabízejí slovo *garantie (f.)* pro zajištění a slovo *succession (f.)* pro pozůstalost.¹⁵² Zdálo by se zde tedy rozumným řešením *garantie (f.) de la succession*, jakožto překlad kalkem. Celý termín odborný slovník nenabízí, pouze

¹⁴⁹ Václav Vlasák, *Francouzsko-český a česko-francouzský slovník, část česko-francouzská*, Státní pedagogické nakladatelství, 1997, str. 772; Lingea s.r.o., *slovníky.lingea.cz*, [online] © 2014 [cit. 13-04-2014]. Dostupné z <http://slovníky.lingea.cz/>; Markéta Larišová, *Francouzsko-český, česko-francouzský právní slovník*, Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, str. 158

¹⁵⁰ Václav Vlasák, *Francouzsko-český a česko-francouzský slovník, část francouzsko-česká*, Státní pedagogické nakladatelství, 1997, str. 104; Lingea s.r.o., *slovníky.lingea.cz*, [online] © 2014 [cit. 13-04-2014]. Dostupné z <http://slovníky.lingea.cz/>

¹⁵¹ Livre III, Chapitre IV, section 3, paragraphe 1 du *Code civil*,

¹⁵² Václav Vlasák, *Francouzsko-český a česko-francouzský slovník, část francouzsko-česká*, Státní pedagogické nakladatelství, 1997, str. 824, 448; Lingea s.r.o., *slovníky.lingea.cz*, [online] © 2014 [cit. 13-04-2014]. Dostupné z <http://slovníky.lingea.cz/>; Markéta Larišová, *Francouzsko-český, česko-francouzský právní slovník*, Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, str. 75, 173

použité části. V *Code civil* nenajdeme přesný ekvivalent, jen záruku částí dědictví při jeho dělení jako *garantie (f.) des lots*.¹⁵³

4.7.3. Odloučení pozůstalosti

Je oddělení pozůstalosti od jmění dědice, pokud se věřitel obává, že je dědictví předloženo. Zde slovníky nabízí pro slovo odloučit i oddělit překlad *séparer* ve významu odpoutat od něčeho což odpovídá českému slovu.¹⁵⁴ Pro pozůstalost použijeme výše zmíněného výrazu *succession (f.)*. Překlad by v tom případě zněl *séparation (f.) de la succession*, kde se jedná jako v předešlém případě o metodu kalku. V právnickém slovníku nalezneme *séparation (f.) des patrimoines*.¹⁵⁵ V *Code civil* nalezneme výraz *séparations (f.) de patrimoine*, který se týká případu zatížení nemovitosti hypotékou.¹⁵⁶

4.7.4. Přehled termínů

Český termín	Možný překlad	Překladatelský postup	Ekvivalent v <i>Code civil</i>
Výhrada soupisu	<i>Droit (m.) d'héritier à réserver un catalogue</i>	Modulace	<i>Inventaire (m.) de la succession</i>
Závěra pozůstalosti	<i>Garantie (f.) de la succession</i>	Kalk	<i>Garantie (f.) des lots</i>
Odloučení pozůstalosti	<i>Séparation (f.) de la succession</i>	Kalk	<i>Séparation (f.) de patrimoine</i>

4.8. Díl osmý, zcizení dědictví

V tomto posledním díle NOZ nalezneme dva právní jevy, které jsou úplně nové. Zcizení dědictví a odvážná smlouva.

¹⁵³ Article 841 du *Code civil*

¹⁵⁴ Václav Vlasák, *Francouzsko-český a česko-francouzský slovník, část francouzsko-česká*, Státní pedagogické nakladatelství, 1997, str. 333, 337; Lingea s.r.o., *slovníky.lingea.cz*, [online] © 2014 [cit. 13-04-2014]. Dostupné z <http://slovníky.lingea.cz/>

¹⁵⁵ Markéta Larišová, *Francouzsko-český, česko-francouzský právní slovník*, Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, str. 166

¹⁵⁶ Article 2425 du *Code civil*

4.8.1. Zcizení dědictví

Je přechod práv a povinností od zcizitele na nabyvatele uzavřením smlouvy. Zde se jako překlad slova zcizit nabízí nejlépe *aliénation (f.)* o kterém se zmiňují i právnické slovníky.¹⁵⁷ Opět s použitím výše zmíněného překladu dědictví zde dostaneme překlad *aliénation (f.) de la succession*, který je přeložen kalkem. *Code civil* se zmiňuje o *déclaration (f.) de l'alinéation d'un ou de plusieurs biens*, tedy pouze o zcizení jednoho či více statků.¹⁵⁸

4.8.2. Odvážná smlouva

Je smlouva uzavřená mezi zcizitelem a nabyvatelem o zcizení dědictví. Zde by bylo možné navázat na výše zmíněný překlad slova zcizení a vyjít z obsahu termínu odvážná smlouva. Jako překlad slova smlouva se nejvíce hodí nejběžnější *contrat (m.)*.¹⁵⁹ Zde bychom dostali překlad *contrat (m.) d'alinéation*, což vyjadřuje smlouvu, kterou se zcizují statky. Tato definice odpovídá definici odvážné smlouvy. Jednalo by se tu tedy o překlad modulací. V *Code civil* nenalezneme přímo zmínku o odvážné smlouvě. Zcizení je možné totiž bezúplatně i za úplatu,¹⁶⁰ proto každému druhu odpovídá jiná smlouva.

4.8.3. Přehled termínů

Český termín	Možný překlad	Překladatelský postup	Ekvivalent v <i>Code civil</i>
Zcizení dědictví	<i>Aliénation (f.) de la succession</i>	Kalk	<i>Aliénation (f.) d'un ou de plusieurs biens</i>
Odvážná smlouva	<i>Contrat (m.) d'aliénation</i>	Modulace	Nenalezeno

¹⁵⁷ Lingea s.r.o., *slovníky.lingea.cz*, [online] © 2014 [cit. 13-04-2014]. Dostupné z <http://slovníky.lingea.cz/>; Markéta Larišová, *Francouzsko-český, česko-francouzský právnický slovník*, Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, str. 20; Christophe Albiges, *Dictionnaire du vocabulaire juridique*, Lexis Nexis, 2008, p. 24

¹⁵⁸ Article 794 du *Code civil*

¹⁵⁹ Lingea s.r.o., *slovníky.lingea.cz*, [online] © 2014 [cit. 13-04-2014]. Dostupné z <http://slovníky.lingea.cz/>

¹⁶⁰ Articles 509; 810-3 du *Code civil*

Závěr:

V úvodu této práce jsme si vymezili dva cíle, které jsme v jejím průběhu splnili. V rámci prvního z našich cílů jsme popsali specifika právního jazyka i odborného stylu, který je jeho nedílnou součástí. Pro splnění hlavního cíle práce jsme popsali novinky, které přináší nový občanský zákoník a především přeložili nové termíny. Za pomoci odborné literatury zaměřené jak na jazyk český, tak na jazyk francouzský, jsme v první části úspěšně popsali specifika právního jazyka, bez kterého by právo nemohlo být vyjádřeno. Zaměřili jsme se zde na popis rozdílů mezi jazykem odborným a jazykem běžně užívaným a to z hlediska jak gramatického tak stylistického. Popisem jazykových specifíků, na které jsme se zde především soustředili, jsme tak odhalili jeden z důvodů nesrozumitelnosti právních norem. K tomuto závěru nás dovedl popis právního jazyka, který se snaží být co nejpřesnější a vyjádřit tak obsah právní normy. Dále jsme rozebrali možnosti překladu mezi jazyky, jeho zásady a úskalí především co se týče překladů právních, opět se zaměřením na právní normy. Popsali jsme zde několik překladatelských postupů, přičemž nejdůležitějším aspektem, který jsme z nich vyvodili je uchování obsahu termínu, tedy jeho právního významu.

Pro splnění hlavního cíle práce bylo nejprve třeba vytrdit terminologii nového občanského zákoníku a především termíny nové, ve staré úpravě nepoužívané. Proto jsme se zde zabývali popisem nových jevů v rámci dědického práva, které přinesl rok 2014. Tyto právní jevy a s nimi spojené nové právní termíny, jsme v rámci možností porovnali se starou úpravou, z čehož jsme později vycházeli v části překladové. Z porovnání zákoníků jsme vyvodili, že NOZ je komplexnější, ale také pokrokovější a nabízí nové způsoby pořízení pro případ smrti i větší volnost pro zůstavitele. Zůstavitel má v nové úpravě dědického práva nejen více možností pořízení, ale také může podmínit nabytí dědictví či dědici něco nařídít. Počítá také například s větší odpovědností dědice za zůstavitelovy dluhy.

Hlavní cíl této práce jsme splnili nalezením překladu českých termínů do francouzštiny. České termíny, vybrané na základě jejich nového objevení v dědickém právu jsme zde překládali co nejjednodušším způsobem, se snahou zachovat jejich obsah i v cílovém jazyce, tedy francouzštině. Pro nalezení ekvivalentních slov jsme používali dvojjazyčné slovníky a víceslovné termíny konstruovali na základě jazykové znalosti. Každý přeložený termín jsme poté porovnali se slovníkem odborným a nakonec s vlastním

francouzským dědickým právem. Zde se projevila nesnadnost právního překladu i úskalí odlišného pohledu na věc v obou jazycích a právních systémech. Při porovnání českého termínu s francouzským Code civil se potvrdila naše hypotéza, že pokaždé není možné najít přesný ekvivalent. Díky postupu vyhledávání termínů ve francouzském zákoníku můžeme říci, že český a francouzský systém dědického práva je velmi rozdílný, nejen co se týče právních jevů, ale také termínů a uspořádanosti zákoníků. Jedním z rozdílů je rozmělněnost dědického práva do všech částí *Code civil* a tedy nesnadná orientace v úpravě. Z hlediska jazykového můžeme ve francouzském zákoníku vidět, že termíny, tak jak se užívají v novém českém občanském zákoníku, se ve francouzském vyskytují v mnohem menší míře. V některých případech bylo možné nalézt jev odpovídající českému termínu, ovšem pouze v určitém rozsahu a nejednalo se o přesný ekvivalent. Jevy tedy částečně odpovídaly, ovšem ne dokonale, protože některá práva, nebo naopak povinnosti do něj nebyly zahrnuty.

V této práci jsme tak mohli vidět, že právní překlad je nesnadný a to nejen v případě kdy je třeba termín do cílového jazyka pouze přeložit, ale také v případě kdy existuje jev podobný, ne však ekvivalentní. Odborný překlad tak stojí na dobré znalosti cílového právního systému. V jazyce francouzském ovšem závisí také na znalosti specifické terminologie, která je na rozdíl od české komplexnější a často není založená na slovech běžně užívaných. Aspektem ztěžujícím překlad takovýchto termínů je především rozdílnost právních úprav, stejně jako sociokulturní zázemí obou právních systémů, ačkoli se jedná o kontinentální právní systém.

Glosář:

Český termín	Francouzský ekvivalent
Odkaz	<i>Legs (m.)</i>
Odkazovník	<i>Légataire (m.)</i>
Dědický nápad	<i>L'ouverture des successions</i>
Nepominutelný dědic	<i>Héritier (m.) réservataire</i>
Vzdání se dědictví	<i>Rénonciation (f.) à une succession</i>
Dovětek	<i>Testament (m.) sous titre de legs (nepřesný)</i>
Závěť pořízená soukromou listinou	<i>Testament (m.) olographe (nepřesný)</i>
Závěť pořízená veřejnou listinou	<i>Testament (m.) par acte public</i>
Zřízení odkazu	<i>Faire un legs</i>
Obtížení odkazem	<i>Le leg fait à un héritier</i>
Odúmrť	<i>Succession (f.) en déshérence</i>
Započtení na povinný díl	<i>Imputation (f.) sur la part de réserve</i>
Započtení na dědický podíl	<i>Imputation (f.) sur la quotité disponible</i>
Právo na nutné zaopatření	<i>Droit (m.) à pension</i>
Výhrada soupisu	<i>Inventaire (m.) de la succession (nepřesný)</i>
Závěra pozůstalosti	<i>Garantie (f.) des lots (nepřesný)</i>
Odloučení pozůstalosti	<i>Séparation (f.) de patrimoine</i>
Zcizení dědictví	<i>Aliénation (f.) d'un ou plusieurs biens</i>

Résumé:

Ce travail est concentré sur le langage juridique dans la langue française et tchèque. Il a eu deux buts principaux : la description des spécificités de la langue juridique avec différents modes de traduction et la description du nouveau code civil tchèque, entré en vigueur le 1er janvier 2014, et ses termes, avec la possibilité de les traduire en français.

Dans un premier temps, le travail s'est focalisé sur le langage juridique, spécifique dans les deux langues. Nous avons décrit toutes les spécificités qui se trouvent dans les normes juridiques et qui comportent des différences grammaticales et stylistiques entre le langage juridique et courant. Pour décrire toutes les spécificités, nous avons puisé les informations dans des livres spécialisés en langue tchèque et française. Le droit est indéniablement lié à la langue, car la langue est le moyen d'expression du droit. Le langage de droit est différent du langage courant dans plusieurs domaines. Les plus apparents nous pouvons trouver entre les termes. Les termes juridiques sont construits plus précisément, c'est pourquoi ils ne sont pas les mêmes dans le langage courant. Les autres difficultés du langage juridique sont la grammaire et la stylistique. Les deux langues ont des caractéristiques en ce qui concerne les domaines mentionnées ci-dessus.

Deuxièmement, nous avons décrit les différents types et modes de traduction orientés vers la traduction juridique. Dans cette partie, nous avons vu les plus grands écueils de la traduction juridique et quatre méthodes de traduction. Concernant les écueils, nous pouvons citer la nécessité de conserver le sens de la langue source dans la langue cible. Pour satisfaire cette nécessité, nous avons parlé de la pénétration dans le sens juridique primaire.

Dans la partie suivante, nous nous sommes concentrés sur le nouveau Code civil tchèque et ses nouveautés dans le domaine des termes et phénomènes juridiques. La partie du Code civil dans laquelle nous avons cherché des nouveaux termes était la partie du droit de succession. Nous avons comparé les nouveaux termes avec l'ancien droit de succession tchèque. Cette comparaison nous a aidé pour trouver les nouveaux phénomènes et termes pour la traduction dans la partie suivante. Après avoir comparé des Codes tchèques, nous avons pu en déduire que le nouveau Code civil est plus complexe, mais aussi plus progressiste et permet aux testateurs d'avoir plus de volonté en testant.

Enfin, le but essentiel de ce travail était de trouver la traduction des termes tchèques en français en utilisant des dictionnaires bilingues ainsi que des dictionnaires de la langue. Les termes tchèques ont été choisis selon leur nouveauté dans le droit de succession et leur niveau de rareté pour faire une traduction intéressante. Pour traduire un terme, nous avons d'abord décrit le terme tchèque, pour en connaître la nature. En étudiant le contenu des mots, nous avons ensuite choisi les traductions les plus appropriées. Pour créer un terme qui est composé de plusieurs mots, nous avons employé les connaissances de la langue cible. La traduction faite par ce processus nous a permis de comparer avec les traductions d'un dictionnaire spécialisé, et finalement avec le Code civil français. En comparant le terme avec le Code civil français, nous avons rencontré des difficultés ; il s'agit d'un système juridique différent, et trouver les équivalents était une tâche compliquée qui n'a pas tout le temps eu des résultats positifs. Les termes trouvés dans le Code civil français étaient soit équivalents, ce qui était satisfaisant, soit correspondants à une seule partie du terme tchèque (en ce qui concerne les droits et obligations). Nous avons pu trouver assez des termes qui n'ont pas des termes proches en Code civil français de ce qui nous pourrions déduire qu'ils n'y existent pas. Nous pouvons expliquer ce phénomène par la différence entre les deux systèmes juridiques et par le différent point de vue basé sur les différences socio-culturelles.

Pour conclure, nous pouvons dire que le langage juridique est spécifique et typique, et a pour objectif d'être le plus précis possible, même s'il en résulte que les textes ne sont pas facilement accessibles à tout le monde. En ce qui concerne la traduction, les difficultés en traduisant un terme juridique sont la préservation de la précision et du contenu d'un terme, et la meilleure façon de le faire est de trouver un équivalent dans le Code de la langue cible. Néanmoins, les équivalents n'existent pas pour tous les termes et les différences des régimes juridiques rendent le travail encore plus compliqué.

Seznam použité literatury :

Dagmar Knittlová a kolektiv (Bronislava Grygová, Jitka Zehnalová), *Překlad a překládání*, Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, 2010, ISBN: 978-80-244-2428-6, (291 s.)

Gérard Cornu, *Linguistique juridique*, Paris 2005, Editions Montchrestien, ISBN 2-7076-1425-4, (443 p.)

Jacqueline Picoche, *Precis de lexicologie française*, Nathan Université, 1992, ISBN: 209 190 547X, (191 p.)

Jean-Louis Souriou, Pierre Lerat, *Le langage du droit*, Presses universitaires de France, 1975, (133 p.)

Lukáš Hlouch, *Teorie a realita právní interpretace*, Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, ISBN 978-80-7380-303-2, (348 s.)

Marie Čechová, Marie Krčmová, Eva Minářová – *Současná stylistika*, Praha, LN 2008, ISBN 978-80-7106-961-4, (381 s.)

Martin Škop, .. *právo, jazyk a příběh*, Auditorium 2013, ISBN 978-80-87284-37-7, (182 s.)

Michal Tomášek, *Překlad v právní praxi*, Praha: Linde, 2003, ISBN 80-7201-427-7, (143 s.)

Internetové zdroje:

Administration française, *Ministère de la justice*;
dostupné z: <http://www.vos-droits.justice.gouv.fr>

Ministerstvo průmyslu a obchodu, *BusinessInfo*;
dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/>

Administration française, *Legifrance*,
dostupné z: <http://www.legifrance.gouv.fr>

Ministerstvo spravedlnosti ČR, *Nový občanský zákoník*;
Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz>

Etudes littéraires, dostupné z: <http://www.etudes-litteraires.com/>

Zákony:

Code civil

Zákon č. 89/ 2012 Sb., *občanský zákoník*

Zákon č. 40/ 1964 Sb., *občanský zákoník*

Slovníky:

Cristophe Albiges, *Dictionnaire du vocabulaire juridique*, Lexis Nexis, 2008, ISBN 978-2-7110-1026-4, (417 p.)

Lingea s.r.o., *Slovníky.lingea.cz*, Dostupné z <http://slovníky.lingea.cz/>

Markéta Larišová, *Francouzsko-český, česko-francouzský právní slovník* Plzeň: Aleš Čeněk, vydavatelství a nakladatelství, 2008, ISBN 978-80-7380-111-3, (312 s.)

Václav Vlasák, *Francouzsko-český a česko-francouzský slovník, část česko-francouzská*, Státní pedagogické nakladatelství, 1997, ISBN 80-04-26158-2, (922 s.)

Václav Vlasák, *Francouzsko-český a česko-francouzský slovník, část francouzsko-česká*, Státní pedagogické nakladatelství, 1997, ISBN 80-04-14000-9, (711 s.)

Sébastien Bissardon, *Guide de langage juridique*, 4e édition, Paris: Lexis Nexis, 2013, ISBN 978-2-7110-1850-5, (614 p.)